

De Lichtbrenger

voor zoekers naar waarheid

Lucifer[®]

*Actuele onderwerpen gezien in het licht van de Oude Wijsheid of Theo-sofia:
de gemeenschappelijke bron van alle grote wereldreligies, filosofieën en wetenschappen*

**Licht op ...
Vrijspraak met
nasmaak**

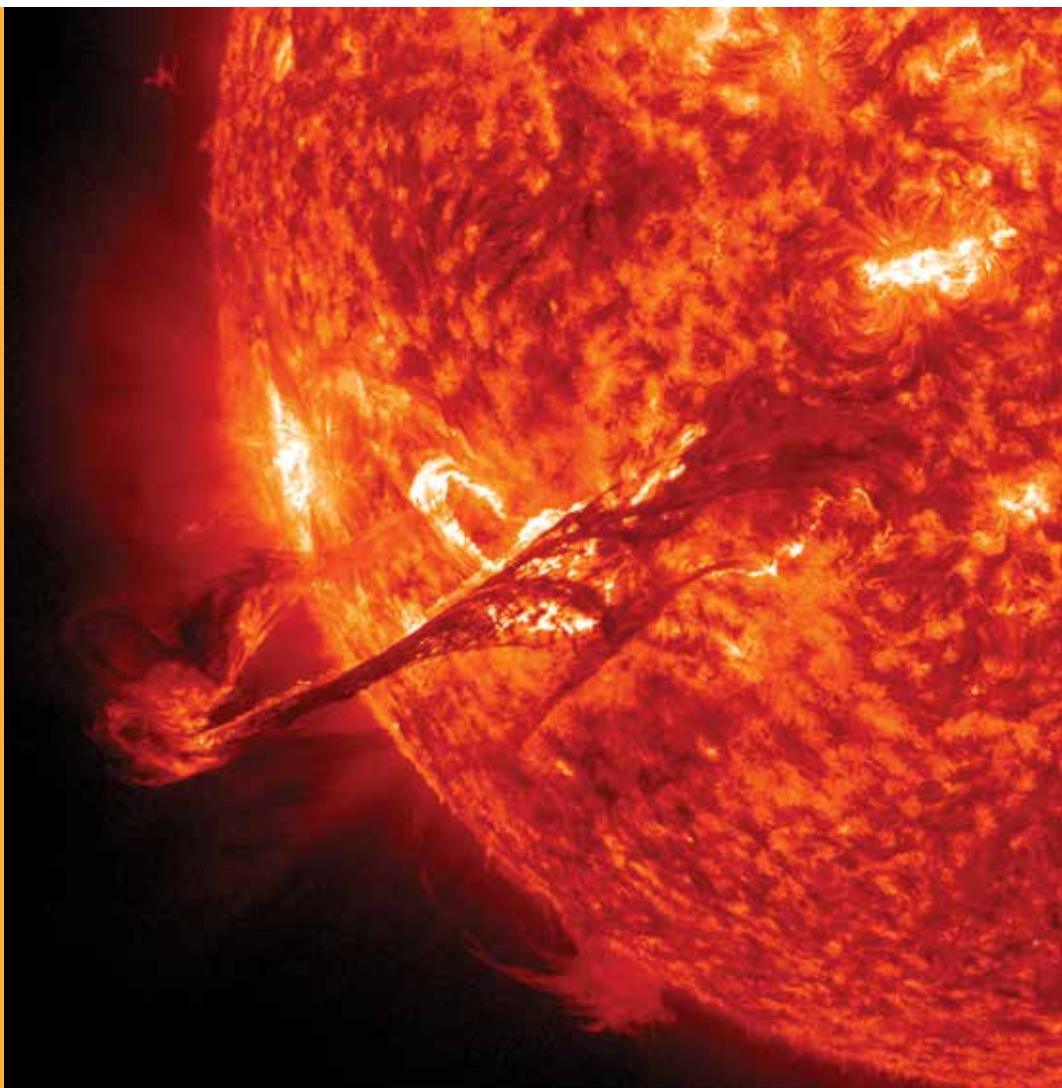
**Theosofische
natuurbescherming**

**Hoe blijf je jezelf in
de groep?**

**Zonne-invloed en
alchemie**

**Wat is onze
innerlijke god?**

**Lessen trekken uit
Fins onderwijs**

Afbeelding omslag:
Zonnevlam.

Licht op ...

Vrijpraak met nasmaak 34

Er is een wet aangenomen waardoor mensen die zijn vrijgesproken, in de toekomst toch nog kunnen worden vervolgd als er belastend bewijs gevonden wordt. Hier kunnen een aantal zeer belangrijke vragen bij worden gesteld.

Herman C. Vermeulen

Theosofische natuurbescherming 36

Wat kan de Theosofia toevoegen aan onze huidige inzichten in ecologie en natuurbescherming? Een actueel vraagstuk, omdat de manieren waarop we de natuur trachten te beschermen, voortdurend aan discussie onderhevig zijn.

Henk Bezemer

Hoe blijf je jezelf in de groep? 44

Samenleven in groepen is natuurlijk en noodzakelijk. Maar wat kun je doen als de gewoonten van de groep tegen de influisteringen van je geweten ingaan? Hoe blijf je dan toch jezelf?

Bianca Peeters

Zonne-invloed en alchemie Was de hemelse geneeskunst van Paracelcus verder dan de moderne atoomfysica? 49

Kortgeleden namen onderzoekers waar dat de zon de snelheid van het radioactieve verval van atoomkernen op aarde beïnvloedt. Deze ontdekking roept binnen de atoomfysica veel vraagtekens op. Volgens de Theosofia is dit echter geen nieuwe gedachte. Alchemisten zoals Paracelcus wisten eeuwen geleden al dat je bij het maken van medicijnen rekening moet houden met de zonnecyclus.

Astrid Kramer

Wat is onze innerlijke god?

53

Een van de meest inspirerende aspecten van alle grote religies en denksystemen is de grondstelling dat elk wezen in essentie goddelijk van aard is. Dit artikel geeft theosofische uitleg in de vorm van vraag en antwoord.

Henk Bezemer

Gesignaleerd

57

» Finse lessen

Boekbespreking

59

» *Theosofische inzichten. Artikelen van W.Q. Judge*

Uw Vragen

61

» Drie-eenheid
» Sat, Chit en Ânanda

Activiteiten Agenda

64

» Lezingen in mei 2013
» Point Loma Convivium 2013

Licht op ...

Vrijspraak met nasmaak

We leven in een dynamische tijd. Dat brengt ook de nodige wijzigingen in onze wetgeving met zich mee. De vraag is of we daar altijd blij mee moeten zijn. Natuurlijk kun je zeggen dat een wetswijziging een goede zaak is als de verandering een verbetering is. Maar is elke verandering een verbetering? Kortgeleden werd door de Eerste Kamer met een zeer krappe meerderheid een plan van de minister van Veiligheid en Justitie goedgekeurd. Hierdoor wordt het mogelijk dat mensen die zijn vrijgesproken van een misdrijf dat de dood van een ander tot gevolg had, in de toekomst opnieuw vervolgd kunnen worden als er nieuw belastend bewijs tegen hen wordt gevonden. Laten we eens kijken wat hier aan de hand is. Een vonnis van de rechtbank dat veel aandacht trekt, roept geregeld een algemeen publiekelijk ongenoegen op: de strafmaat zou te laag zijn of men meent dat de verdachte ten onrechte is vrijgesproken. Het gevolg is dat er in ons land een roep om zwaarder te straffen is ontstaan. Jacques Claessen zegt hierover in zijn boek *Misdaad en straf* dat de huidige samenleving kan worden gekenmerkt als 'risicomaatschappij': mensen willen voor zichzelf grote vrijheid maar tegelijk willen ze dat de overheid ervoor zorgt dat ze geen risico's 'van buiten' lopen, waaronder vrijwaring van criminaliteit, van hinderlijk gedrag en overlast. Het strafrecht zou, door de crimineel hard aan te pakken, veiligheid moeten garanderen. Maar daar kan het strafrecht volgens Claessen helemaal niet voor zorgen, en dat is ook nooit de bedoeling ervan geweest. De paradox is dat de overheid, bij haar pogen dat onmogelijke doel (de burger voelt zich alleen maar onveiliger ...) te bereiken, steeds meer burgerrechten inperkt.⁽¹⁾

Falen van justitie

Welke argumenten heeft de overheid voor deze wetswijziging? Is het een reactie op de druk van buiten om die veiligheid te garanderen, of wil men hiermee het rechtssysteem verbeteren? Of is de aanleiding het falen van het justitieel apparaat? Denkt u maar, wat dat laatste aangaat, aan de brand in het uitzettingscentrum op Schiphol of aan de Schiedammer parkmoord. Als het openbaar ministerie (OM) zijn werk perfect zou uitvoeren en bij het sporenonderzoek geen fouten maakt, dan was de aanpassing van de wet niet nodig. Maar het geeft te denken dat soms een klein team van journalisten kans ziet om het werk van het OM veel beter te doen. We moeten overigens niet vergeten dat er hoe dan ook altijd misdaden onopgelost zullen blijven.

Wij zijn zeer terughoudend bij deze wetswijziging, omdat daardoor een soort tweederangs burger kan ontstaan. Iemand die van een ernstige misdaad wordt vrijgesproken, krijgt toch nog een stempel mee. Hij is vrij totdat we iets vinden dat nieuw licht op de zaak werpt en hij opnieuw aangeklaagd wordt. Zo iemand loopt in feite met een brandmerk rond en leeft voortdurend in onzekerheid. Hij kan immers elk moment weer aangehouden worden, mogelijk opnieuw ten onrechte. Want hoeveel mensen hebben er niet vastgezetten omdat de schijn tegen hen was? Deze wettelijke bepaling is een reactie op het falen van het OM.

Maar de sociale gevolgen voor de vrijgesproken onschuldigen blijven als een zwaard van Damocles boven hun hoofd hangen. Zij verliezen hun aanzien in de samenleving en leven onder een permanente mentale belasting.

DNA-onderzoek is feilbaar

We zijn diep onder de indruk van de grote successen van het DNA-sporenonderzoek en zeker van het DNA-verwantenonderzoek. Maar in de loop der jaren is ook gebleken dat met DNA gerommeld kan worden. DNA is overdraagbaar en vrouwen kunnen meerdere DNA-structuren in zich dragen. Daarom is DNA-onderzoek geen waterdichte methode.

Karma, de Wet van Oorzaak en Gevolg, werkt altijd

Vanuit theosofisch perspectief krijgen we een geheel andere visie op rechtspraak. Die visie vertrekt vanuit de universele Wet van Oorzaak en Gevolg: een ijzeren wet waar niets en niemand aan kan ontkomen. Een wet ook waar we elke dag heel blij gebruik van maken. Stelt u zich voor dat de zwaartekracht ineens andersom zou werken, of dat de zon op een dag niet in het oosten verschijnt. We moeten er niet aan denken. Deze zelfde wet leert ons ook dat wie een (mis)daad verricht, altijd een in karakter overeenkomstig gevolg zal ervaren. Wat betekent dit voor ons? Dat wij niet hoeven te straffen, want de Natuur compenseert zelf. Maar we hebben wel de verantwoordelijkheid om degenen die in de fout gaan te helpen, bijvoorbeeld door (her)opvoeding, door hen weer naar een juiste, harmonische plaats in de samenleving te begeleiden.

Universele rechten van de mens

Naast deze wetswijziging zijn er nog meer aanpassingen in de maak die zullen leiden tot het stigmatiseren van bepaalde mensen in de samenleving. Een voorbeeld is de voorgenomen wijziging in de vreemdelingenwet, waarbij de mogelijkheid tot huiszoekingen verruimd wordt. Veel strafwetgeving is tegenwoordig gelegenheidswetgeving naar aanleiding van enkele ingrijpende gebeurtenissen. Maar waarom maken we ons eigenlijk zo druk? Voor al deze situaties hebben we onze grondwet. Ons rechtssysteem is op de grondwet gebaseerd, en in deze grondwet is vastgelegd wat de universele rechten en plichten zijn voor alle mensen die in Nederland verblijven. Het kenmerk van een grondwet is dat deze zo universeel is dat in veel landen de eerste artikelen ervan vrijwel dezelfde zijn. We hebben niet voor niets de universele rechten van de mens door de Verenigde Naties laten vastleggen. Het zou nog idealer zijn als er een universele grondwet is voor alle wezens op deze aarde -- dieren en planten hebben ook rechten -- en dat elk land zijn wetgeving op die universele grondwet baseert. De universele gedachten worden dan op lokaal niveau weerspiegeld in systemen zoals het liberalisme, het socialisme en het populisme. Deze laatste is de meest persoonlijke en beperkte vorm. Toegeven aan de roep om zwaardere en langere straffen sluit precies aan bij dat populisme. Maar het is op den duur veel wijzer en effectiever om de burgers begrip en inzicht bij te brengen van het ideaal dat in de grondwet is vastgelegd. Dat geeft de grootste kans dat zij harmonische medeburgers worden.

Kortom: het falen van het opsporingssysteem mag geen excuus zijn om de grondrechten van welk mens dan ook aan te tasten. Want boven alle menselijke regelgeving staat de Wet van Oorzaak en Gevolg, en deze werkt altijd.

Herman C. Vermeulen

Referentie

1. J. Claessen, *Misdaad en straf*. Proefschrift, Universiteit Limburg 2010, blz. 72-100.

De grijze eekhoorn is een van origine Amerikaanse soort, die in 1876 in Engeland is ingevoerd. Eenmaal vrij, verdrong hij op veel plaatsen de inheemse rode eekhoorn.

Kerngedachten:

- » Een bos of duingebied is een kosmos in het klein, opgebouwd door de *dynamische samenwerking* van onder andere minerale, plantaardige, dierlijke en menselijke wezens.
- » Omwille van economisch gewin vernietigen we op veel plaatsen ons natuurlijke kapitaal. De negatieve gevolgen hiervan zijn hier en daar al merkbaar.
- » Al onze harmonische gedachten geven de dierlijke wezens een innerlijke stimulans, terwijl onze ik-gerichte gedachten een rem opleggen aan hun innerlijke groei.
- » De uitdaging is om een *duurzame, wezenlijke* samenwerking op te bouwen met alle wezens die minder ver ontwikkeld zijn dan wij: een samenwerking die veel verder reikt dan de grenzen van één incarnatie.

Theosofische natuurbescherming

Wat kan de Theosofia toevoegen aan onze huidige inzichten in ecologie en natuurbescherming? Een actueel vraagstuk, omdat de manieren waarop we de natuur trachten te beschermen, voortdurend aan discussie onderhevig zijn.

In dit artikel onderzoeken we het belang van de bescherming van ecosystemen. De theosofische inzichten geven ons daarbij sleutels tot meer begrip.

Onze startvragen zijn: wat is een 'ecosysteem' en wat is onze plaats als mens erin? Volgens de welbekende digitale kennisbron Wikipedia wordt een *ecosysteem* "gevormd door de wisselwerkingen tussen alle organismen en de niet-levende omgeving binnen een zekere geografische of anderszins afgebakende eenheid". Een ecosysteem is een functionele eenheid – de verschillende elementen vervullen een functie ten opzichte van elkaar – en het heeft een dynamisch karakter. Voorbeelden van ecosystemen zijn: bossen, woestijnen, koraalriffen, moerasgebieden, en ga zo maar door. Het is belangrijk op te merken dat een ecosysteem zeker geen afgesloten geheel is. Zo zijn een mangrovebos, zeegrasvelden en koraalriffen vaak zeer sterk afhankelijk van elkaar en als één van deze ecosystemen beïnvloed wordt, dan is dat na verloop van tijd ook meetbaar in de andere.

vloed wordt, dan is dat na verloop van tijd ook meetbaar in de andere.

De Kosmos leeft van 'top tot teen'

Een belangrijke aanvulling op het bovenstaande beeld biedt de Theosofia, die uitgaat van de grondgedachte dat *alles leeft*. Niet alleen de planten, dieren en mensen zijn de uitdrukking van leven — ook mineralen en moleculen en atoomdeeltjes zijn dat. En dan praten we nog niet eens over alle levensvormen die we met onze ogen en oren niet kunnen waarnemen. Volgens de Theosofia is de Kosmos van 'top tot teen' bezielde: van melkwegstelsels tot planeten tot mensen tot mineralen; ze zijn niets anders dan de uiterlijke vormen waarin bepaalde groepen wezens zich hullen. De oorsprong van al deze individuele wezens is een fundamentele Eenheid, een achterliggend Levensbeginsel dat aan geen enkele uiterlijke grens of beperking onderhevig is. Elk wezen is daarom in zijn diepste kern

onsterfelijk, en heeft dus altijd bestaan. Van welke graad van innerlijke ontwikkeling een wezen ook is, tot welk evolutionair punt het ook gevorderd is, het is voortgekomen uit datzelfde Ene Kosmische Leven, en draagt ook dezelfde *grenzenloze* mogelijkheden in zich.

Ecosystemen zijn mini-kosmos

De Kosmos is een 'functionele eenheid', want alle natuurrijken binnen die Kosmos hebben elkaar nodig en vullen elkaar aan. Goden, mensen, dieren, planten, mineralen, en de wezens die zich nog voorbereiden om mineralen te worden: zij zijn noodzakelijke schakels in het levensweb, in het Kosmische ecosysteem.⁽¹⁾

In feite is een ecosysteem zoals een bos- of duingebied een kosmos in het klein, die net zozeer als de grote kosmos is opgebouwd uit wezens van diverse graden van ontwikkeling. En juist die *samenwerking* van mineralen, planten, dieren en mensen (en nóg verder ontwikkelde wezens!) verschaft al deze wezens de kansen en stimulansen tot innerlijke groei. Daarom kun je ook spreken van een 'dynamische eenheid': een ecosysteem is in een voortdurende staat van verandering.

Vele consequenties ...

Uit dit theosofische beeld vloeien vele consequenties, waaronder ook vele ethische inzichten. Om te beginnen: reïncarnatie of wederbelichaming is een belangrijk onderdeel van de Theosofia. Elk wezen is in zijn diepste kern onsterfelijk, en tracht leven na leven zijn sluimerende vermogens te ontplooiën, zijn bewustzijn te verruimen. We hebben in de natuur dus te maken met een groots levend geheel van *groeïende, lerende* wezens — die ook kunnen lijden en in hun pogingen tot innerlijke groei gefrustreerd kunnen worden.

Een andere consequentie is: alle wezens zijn essentieel gelijkwaardig — hoewel nooit gelijk wat hun karakter en groeifase betreft. Een gedachte om lang bij stil te staan. Het is volgens ons deze intuïtieve gedachte die ons het inzicht geeft dat wij 'onzes broeders hoeder' zijn. We herkennen in al wat leeft, klein en groot, ons ZELF. Immers: ook die wezens hebben een innerlijke doelstelling, ook zij trachten in harmonie te groeien, ook zij trachten zo veel mogelijk lijden te voorkomen.

We kunnen dus ons leven niet voortzetten vanuit een luchtig gevoel van onverschilligheid: of we het leuk vinden of niet, we vormen een hecht samenwerkingsverband. Aan ons mensen de keuze, of we tegen die kosmische Eenheid en samenwerking ingaan, en bijvoorbeeld ons eigen korte-termijnvoordeel najagen, of trachten volgens de lijnen van *welbewuste samenwerking* te leven. Deze eenheidsgedachte is toepasbaar op onze relaties met mensen, planten en dieren. Want het doel van het uiterlijke bestaan is de sluimerende vermogens in ons bewustzijn naar buiten te brengen, en een steeds harmonischere, wijzere en verantwoordelijkere rol te spelen binnen de Kosmos.

Het belang van natuurbescherming

In dit artikel richten we ons niet op onze verantwoordelijkheid voor individuele dieren, dus niet op onze omgang met vee, hobbydieren en proefdieren. Wie de theosofische visie daarop wil kennen, verwijzen we naar eerdere artikelen in *Lucifer*.⁽²⁾ In dit artikel zoomen we in op onze verantwoordelijkheid voor ecosystemen.

Dankzij waardevol ecologisch onderzoek kennen we nu een aantal functies van natuurlijke ecosystemen: ze zorgen voor de zuivering van water, lucht en bodem en voor de bescherming tegen erosie; ze vormen een buffer tegen stormen en overstromingen; ze zijn een bron van natuur-

Binnen het ecosysteem van de Oostvaardersplassen vervullen de grazers, zoals de ganzen en konikpaarden, een cruciale rol. Zij zorgen voor variatie in de begroeiing.

lijke grondstoffen zoals hout en medicijnen; en ze bieden onschatbare kansen voor recreatie en ontspanning. In sommige landen zouden ze daar nog aan toevoegen: ze verschaffen de meditatie-omgeving voor spirituele zoekers naar waarheid, die zich daarin – tijdelijk of voorgoed – terugtrekken.

Bescherming van ecosystemen is dus van groot belang voor zowel plant, dier als mens. Dankzij de onbaatzuchtige pogingen van vele natuur- en milieuliefhebbers, zijn steeds meer natuurgebieden aangekocht. Dat we rekening moeten houden met de natuur raakt steeds dieper geworteld in ons dagelijks denken. Ook komen er alternatieve landbouwmethoden in zwang: de antroposofische en biologische landbouw onder andere. We kunnen de producten ervan in veel winkels kopen tegenwoordig. Als consumenten spelen we een grote rol bij dit soort initiatieven.

Interen op ons natuurlijk kapitaal

U ziet: we beginnen dit artikel met een aantal principiële gedachten. Het zijn overigens geen nieuwe gedachten die we brengen: de Theosofia wordt niet voor niets Universele Wijsheid genoemd. Deze gedachten zijn door de grote spirituele hervormers van alle tijden en in alle culturen onderwezen, en vormden de inspirerende grondslagen waarop wij onze beschavingen kunnen bouwen.

H.P. Blavatsky deed 150 jaar geleden een nieuwe poging om deze Universele Wetten weer in de wereld bekend te maken en de waarde ervan te laten zien, zodat elke zoeker naar waarheid ze kan onderzoeken en ervaren.

Maar de mensheid leert niet zo snel, en uit veel van onze acties blijkt nog dat we denken er *eigen* voordeel uit te kunnen halen en er toch ‘mee weg te kunnen komen’. Het probleem is onze neiging om onze doelstellingen alleen in deze huidige incarnatie te zoeken, en ons daardoor niet te bekommeren om de problemen die we daardoor voor onze volgende incarnaties opstapelen. Omwille van economisch gewin op de korte termijn vernietigen we op veel plaatsen ons natuurlijke kapitaal — in plaats van genoeg te nemen met de jaarlijkse ‘renteopbrengsten’, zoals de definitie is van een *duurzame* visserij of *duurzame* houtkap.

Hoe snel gaat de achteruitgang?

Het totale oppervlak van natuurlijke bossen en andere natuurlijke ecosystemen neemt sterk af. Er schijnen elke minuut 36 voetbalvelden bos te worden vernietigd, ten behoeve van landbouw, plantages en veeteelt.⁽³⁾ En binnen de cultuurgebieden lijkt er tegenwoordig minder ruimte voor insecten, vogels en andere dieren dan vroeger, omdat

we steeds meer productie van een steeds kleiner oppervlak willen halen. De bestrijdingsmiddelen en meststoffen die we daarvoor inzetten, zijn niet gunstig voor de flora en fauna. De uitgebreide toepassing van biologische bestrijding in de Nederlandse kasbouw is op dit punt een hoopvolle ontwikkeling.

Wat de zeeën betreft zien we de dreiging van overbevising en vervuiling. Die vervuiling omvat niet alleen olie, maar ook plastic, radioactieve stoffen en medicijnafval. De kwaliteit en diversiteit van de natuur neemt dus snel af. Tegenwoordig horen we overal het woord ‘biodiversiteit’: de variatie binnen en tussen soorten, en tussen ecosystemen. Geen slecht begrip theosofisch gezien, want zoals gezegd, alle groepen wezens vervullen functies die elkaar aanvullen. Je kunt geen radertjes in deze ‘motor’ missen ... De gevolgen van onverantwoorde exploitatie van de natuur zijn soms nu al heel alarmerend. Op sommige visgronden is de opbrengst zo sterk afgenomen, dat alle vissersboten veel verder moeten varen om nog wat te vangen. Door de boskap in de tropen en de bergen zien we lokaal en regionaal grote klimaatseffecten. Bos zorgt immers voor een vochtige atmosfeer met periodieke wolken en regens. Als die beschermende sfeer wordt weggehaald, zien we dat droogte en overstromingen de kans krijgen. Die overstromingen leiden vaak tot erosie, tot het wegspoelen van waardevolle landbouwgrond.

Grenzen aan de draagkracht

Hoe lang kunnen de ecosystemen deze exploitatie verdragen? Er zijn kritieke grenzen aan hun draagkracht. Als we bijvoorbeeld zó onverstandig landbouw bedrijven dat we de vruchtbare bodemlaag laten wegspoelen, kan het zeer lang duren voordat deze zich weer opbouwt. Plato waarschuwde daar al voor!⁽⁴⁾ Er zijn dus kritische grenzen. Een belangrijk begrip in dit verband is onze *ecologische voetafdruk*. Daarmee bedoelen we de claim die wij mensen leggen op de aardse grondstoffen en gebieden. Volgens recente schattingen overschrijdt de voetafdruk van de totale mensheid momenteel de draagkracht van onze planeet met een factor 1,5. Dat wil zeggen dat wij de ecologische diensten die de Aarde ons levert 1,5 maal sneller opmaken dan dat de Aarde deze kan vernieuwen. Dit getal is het wereldwijd gemiddelde. In werkelijkheid is het milieugebruik van de westerse landen vele malen groter dan van minder welvarende landen, en ligt de voetafdruk van een land als Nederland in de buurt van de 3,5. We plegen dus roofbouw.

Dat komt niet zozeer door de groei van de wereldbevol-

king, al is dat wel een factor. Nee, het komt door onze vergaande wensen op het gebied van welvaart en de zeer ongelijke verdeling ervan. Het is vooral een sociaal manco. De Verenigde Staten en de Europese landen nemen het leeuwendeel van de totale ecologische voetafdruk voor hun rekening. Landen als China en India trachten dat welvaartspeil nu te evenaren. Dit is een situatie die we natuurlijk niet lang kunnen volhouden.

Moderne natuurbescherming

Er is een tegenbeweging gaande, en heus niet alleen onder een elite. Milieu- en natuurbescherming leeft onder ouderen én jongeren — ze vinden het een belangrijk doel. Het oppervlak beschermde gebieden is de laatste tientallen jaren sterk gestegen. Ook is de aard van de natuurbescherming veranderd. Sinds de jaren zestig en zeventig van de vorige eeuw waait daar als het ware een nieuwe wind, die gebaseerd is op de ervaringen van de vijftig jaar ervoor. En het is heel interessant na te gaan in welke richting die waait. We noemen drie trends:⁽⁵⁾

- a. Een deel van de natuurbeschermers benadert de gebruikers van de natuur niet als tegenstanders, maar als groepen die juist bij de opzet en realisatie van projecten moeten worden betrokken. Immers: als de natuur-doelstellingen en de doelstellingen van de betrokken groepen in een integraal plan kunnen worden samengebracht, heb je een duurzaam draagvlak voor natuurbescherming.
- b. We beseffen steeds meer dat alle lokale reservaten en natuurgebiedjes tezamen weer een groter patroon vormen, en dat migratieroutes tussen natuurgebieden een essentiële rol spelen.
- c. Terreinbeheerders geven steeds vaker ruimte aan de natuurlijke dynamiek van de ecosystemen. Ook als daardoor een soort verdwijnt die eerst algemeen was.

Interessant is te zien, dat alle drie deze trends oude denkpatronen doorbreken. Zowel ruimte als tijd wordt in een ruimer perspectief geplaatst. Ze doorbreken het denken in strakke ruimtelijke grenzen en in het idee dat iets wat we mooi vinden ook ‘behouden moet blijven’ zoals het zich nu voordoet. Deze trends zijn duidelijk stappen in de richting van de theosofische grondgedachten, dus van de Universele Wijsheid. Zie voor meer voorbeelden het kader ‘Trends in de natuurbescherming’ op de volgende bladzijde.

Verbruik en gebruik van ecosystemen

Nu is het moment om de Theosofia direct toe te passen

op natuurbescherming. Hoe gaat zo’n *spirituele* natuurbescherming in zijn werk?

Samenwerking is volgens de Theosofia een feit in de Natuur. Er is immers een fundamentele afhankelijkheid tussen alle wezens onderling. Herman C. Vermeulen beschreef in het vorige nummer van *Lucifer*, in zijn ‘Licht op’, dat deze samenwerking op drie manieren vorm kan krijgen: *verbruik*, *gebruik*, en werkelijke samenwerking.⁽⁸⁾ Als we andere wezens opgebruiken, dus op hun energie teren, dingen van ze afnemen, dan geven we de samenwerking het karakter van *verbruik*. Dat gebeurt nog zeer vaak tussen mensen. Denk aan werkdagen van zestien uur voor weinig loon, of aan kinderarbeid, of het alsmaar opvoeren van de werkdruk. Precies diezelfde mentaliteit – hoe kan het ook anders – zien we ook in de relatie mens-natuur. Dat gaat dan steeds om situaties waarbij de mens de dieren en planten enkel ziet als *middelen* om zijn eigen behoeften te bevredigen. Extreme vormen van verbruik zijn: grootschalige houtkap, industriële visserij, stroperij, het uitputten van de vruchtbare grondlaag. *Gebruik* is een vorm van samenwerking die we, zoals Herman C. Vermeulen uitlegt, tegenwoordig als een win-winsituatie zouden omschrijven. Beide partijen hebben voordeel. Onze samenleving is vooral op *gebruik* gericht: iemand verleent diensten aan zijn medemensen, die op hun beurt bereid zijn ervoor te betalen. In sommige streken gebeurt dat in de vorm van wederdiensten. Eenzelfde karakteristiek hebben veel natuurgebieden: ze geven de dieren en planten een zekere kans, maar dienen tegelijk voor recreatie, voor een rustige, harmonische omgeving waarin wij mensen weer tot onszelf kunnen komen. Duurzame landbouw, visserij of jacht, waarbij we niet meer uit de natuur halen dan verantwoord is, gaat min of meer in de richting van *gebruik*. We houden al rekening met de draagkracht van de ecosystemen. Mogelijk doen we ook al pogingen om de vervuiling tegen te gaan.

Werkelijke samenwerking

Maar *werkelijke samenwerking*, de derde vorm van samenwerken, gaat veel dieper dan het uitruilen van stoffelijke voordelen. Het gaat om het opbouwen van een duurzame relatie. In de woorden van Herman C. Vermeulen: “Werkelijke samenwerking moet groei, wederzijdse stimulans, onderlinge steun in bredere zin inhouden. We helpen elkaar ontwikkelen.” Een voorbeeld van *werkelijke samenwerking* is een harmonisch functionerend gezin: je tracht elkaar te helpen – stoffelijk, psychisch, intellectueel en spiritueel – en tegelijk elkaar de ruimte te geven tot

zelfstandige acties. Dat alles afgestemd op de werkelijke behoeften van elk gezinslid.

Hoe logisch deze vorm van samenwerking is, ook als we niet over een gezin praten maar over grotere verbanden, beseffen we als we ontdekken dat alle wezens op het pad van innerlijke groei honderd procent van elkaar afhankelijk zijn. Elke stap vooruit die een ander wezen doet, *tilt het geheel omhoog* — en is daarmee ook gunstig voor

alle wezens die er deel van uitmaken. En elke belemmering die we opwerpen voor de groei van een ander wezen, brengt schade toe aan het geheel, dus aan de wortels van ons eigen bestaan. En wijzelf zullen deze onbalans in de toekomst moeten goedmaken, compenseren.

Kortom: hoe eerder we ons van onze fundamentele Eenheid en spirituele verwantschap met al wat leeft bewust zijn, des te minder ongelukkige en desastreuze zijpaden

Trends in de natuurbescherming

In dit kader beschrijven we drie trends die sinds de jaren zestig van de vorige eeuw de natuurbescherming een ander karakter geven — en die volgens ons werkelijk een stap doen in de richting van de Oude Wijsheid.

1. Betrek alle belanghebbenden erbij

Het is de vrucht van de ervaring van vele, vele jaren: je komt verder als je alle betrokken groepen in de regio betrekt bij een natuurproject. Dat is vaak niet makkelijk, maar wel een zinvolle investering in de toekomst. Zonder 'draagvlak' zal jouw project vroeg of laat stranden. Zo zijn er in diverse ontwikkelingslanden projecten gestart waarbij de bewoners in de regio direct meeprofiteren van een natuurreservaat. Bijvoorbeeld omdat een deel van de inkomsten (uit toerisme) wordt geïnvesteerd in scholen en openbare voorzieningen in hun dorpen. Of omdat velen een baan vinden als *ranger*. De hoop is dat de omwonenden zulke directe belangen hebben in het gebied, dat zij niet snel zullen meehelpen met stroperij.

2. Geef ruimte aan dynamische processen

In alle ecosystemen is sprake van dynamiek, van een ingewikkeld spel van diverse, tegengestelde krachten, waarbij soms de ene kracht domineert, soms de andere kracht. In de klassieke natuurbescherming was daar weinig ruimte voor.

We noemen twee praktische voorbeelden: om te beginnen het natuurgebied 'de Oostvaardersplassen' in de Flevopolder. Hier wordt welbewust veel dynamiek toegestaan. De ganzen, wilde paarden en wilde runderen zorgen voor een gevarieerd landschap van riet, plas en drogere stukken. Het waterpeil is in de winter hoger en in de zomer lager. Tussen 1987 en 1998 waren er enkele jaren waarin het gebied vrijwel droogstond, gevolgd door een hernieuwde vernatting. Men kwam in die jaren tot een interessante ontdekking: als het waterpeil niet constant is, ontstaan er explosies in de aantallen van bepaalde vogelsoorten. Als de omstandigheden voor die vogelsoorten vervolgens weer minder gunstig worden, worden deze vogels 'dakloos' en moeten ze uitzien naar een ander geschikt gebied. De vogels zwermen dan uit naar andere natuurgebieden. Daar profiteren andere

natuurgebieden in Nederland en Noordwest Europa juist van.⁽⁶⁾

Een tweede voorbeeld van dynamisch beheer vinden we in de Verenigde Staten, in het Yellowstone Park. De bossen van dat park hebben vanouds te maken met spontane branden. Na een bosbrand krijgen allerlei kiemlingen de kans om uit te groeien. Toen Yellowstone Park een reservaat werd, dacht men dat je als goed beheerder alle vuur moest bestrijden als vijand. Maar die goedbedoelde blusacties creëerden een naaldbos met een zodanig dichte onderbegroeiing dat een bosbrand — die vroeg of laat toch komt — extreem hevig zou worden. Sinds de jaren vijftig en zestig wordt daarom een andere werkwijze gehanteerd: men staat branden toe zolang ze kleinschalig blijven, waardoor het bos niet dichtgroeit.⁽⁷⁾

3. Wees je bewust van de samenhang tussen natuurgebieden

Focussen op het beheer van één natuurgebied is nooit genoeg. Want jouw gebied kan niet geïsoleerd worden gezien van de rest van de wereld. De invloeden van buiten zorgen voor kort- of langdurige schommelingen. In het Nederlandse duingebied waren vroeger grote meeuwenkolonies. Als nu de vos vanuit het oosten komt binnenlopen, wat doe je dan als beheerder? Terecht is niet geprobeerd alle vossen af te schieten (als dat al zou lukken).

Een tweede voorbeeld heeft te maken met de opwarming van de Aarde. We zien dat diverse soorten vogels en ook andere dieren meer naar het noorden trekken. Daar vinden ze de klimaatomstandigheden die bij ze passen. Als nu onze natuurgebieden slechts eilandjes zijn in een zee van bebouwd oppervlak, zijn vele dieren niet meer in staat van het ene gebied naar een ander gebied te migreren. De noodzakelijke verbindingroutes voor deze dieren ontbreken. Dát was ook een belangrijk doel van het vroegere Nederlandse natuurbeleid: het opbouwen van een ecologische hoofdstructuur, van verbindingssarealen tussen de grote natuurgebieden. Door bezuinigingen sinds 2012 zijn veel van deze plannen nu in de ijskast gezet.

we zullen inslaan. Hoe directer we toewerken naar een wijzere, meer harmonische samenleving.

Spirituele natuurbescherming

Hoe ziet nu zo'n werkelijke samenwerking eruit tussen mens en dier, en tussen mens en plant? Het zal duidelijk zijn dat dieren en planten nog niet toe zijn aan de typisch menselijke inspiratiebronnen zoals wetenschap, filosofie, religie en kunst. Wij mensen zijn denkers, wij bepalen zelf ons levenspad en begrijpen elkaar via ons denken, terwijl dierlijke en plantaardige wezens nog zuiver instinctief handelen. Het heeft geen zin om aan een roofdier uit te gaan leggen, dat vegetarisme ook tot de mogelijkheden behoort ...

Toch is er voor ons mensen machtig veel te bereiken in onze relatie met dieren en planten. Door directe actie (door strikt te vermijden dat we de natuur langdurig verstoren of het welzijn van dieren aantasten) én indirect, door het *gedachteklimaat* dat wij tezamen produceren. Onzelfbewuste wezens zoals dieren en planten volgen namelijk de impulsen van hoger ontwikkelde wezens — ze kunnen nog niet anders. Zij leven 'ondergedompeld' in een psychische atmosfeer die bepaald wordt *door het type gedachten dat wij mensen denken*. Wij mensen zijn feitelijk de spirituele en psychische voortrekkers van het dierenrijk — en via de dieren, ook het plantenrijk. Het feit dat nog maar zeer weinig mensen dat beseffen, doet er niets aan af.⁽⁹⁾

Onze spirituele en psychische voortrekkersrol

Dit doet ons ook de verborgen betekenis begrijpen van de passages in de Bijbel waarin de mens aangesteld wordt als leider van de dieren.⁽¹⁰⁾ Het is onze verantwoordelijkheid om het juiste voorbeeld te geven. Zijn onze gedachten van een onbaatzuchtige, welwillende, begripsvolle aard, dan drukken we een ander stempel op het volgzaam bewustzijn van de dieren en planten dan wanneer we ons leven vullen met argwaan, intolerantie en egoïsme.

Al onze gedachten die verdergaan dan ons eigen ik geven de dierlijke wezens een harmonische stimulans, terwijl onze ik-gerichte gedachten en vooroordelen een rem opleggen aan hun innerlijke groei.

Bekijk met deze gedachten eens de talloze vogelhuisjes die we in de tuinen zien staan. De eigenaars ervan bieden met plezier en belangeloos voer aan. Het is waar dat 'te ...' nooit goed is en dat het al te veel verwennen van vogels ongunstig is, want daardoor maken we ze afhankelijk van ons. Maar er zit ook een andere zijde aan, namelijk

al die welwillende en milde gedachten die achter deze toewijding schuilgaan: die brengen wél een harmonische kleur in de wereld.

Hoe ver moet je gaan bij het beschermen van soorten?

Ruimte geven aan dynamiek betekent soms dat bepaalde dier- en plantensoorten uit een gebied verdwijnen. En hier komen we op een punt waarover veel discussie bestaat onder natuurbeschermers. Hoeveel van onze beperkte energie en geld moeten we steken in het beschermen van soorten die zich nauwelijks meer op eigen kracht kunnen handhaven?

De Theosofia kan hierbij de inzichten aanreiken, waardoor we hier met steeds meer begrip mee om kunnen gaan. Elk dier ontwikkelt geleidelijk de sluimerende capaciteiten in zijn bewustzijn, terwijl hij leven na leven als dier ervaring opdoet. Gedurende een reeks incarnaties belichaamt hij zich in één bepaalde soort, tot hij in zijn bewustzijn zó gegroeid is dat hij in dat voertuig niets meer kan leren. Dan gaat hij over naar een andere, iets verder ontwikkelde soort. We kunnen diersoorten dus zien als evolutionaire leerscholen of 'cursussen'. Hoewel we dat aan de buitenkant niet kunnen zien, vindt er bij elke diersoort een instroom plaats van nieuwe dierlijke wezens (die toe zijn aan die leerschool) en een uitstroom van ervaren wezens (die binnen die soort niets meer te leren hebben).

Uitsterven door 'gebrek aan leerlingen'

Nu zal elke diersoort vroeg of laat uitsterven. Waarom gebeurt dat?

Er zijn meerdere oorzaken mogelijk. Een soort kan uitsterven omdat er simpelweg geen wezens meer zijn die aangetrokken worden tot die leerschool. Het voertuig is 'te ouderwets', net als een ouderwetse auto die niet meer meekan in het moderne verkeer. Het dierenrijk is in een nieuwe fase gekomen, waarin geen plaats meer is voor deze soort. De soort sterft uit en de dierlijke wezens die ertoe behoorden, ontwikkelen nu nieuwe, hoogstaandere voertuigen. Dat is de eerste mogelijkheid. De soort heeft dan zijn functie gehad en de school 'sluit'. Als we op de lange termijn kijken, zien we gedurende de miljoenen jaren talloze soorten verdwijnen én nieuwe komen.

Diergroepen sterven altijd *selectief* uit: bepaalde groepen verdwijnen bijna geheel, terwijl andere groepen, die eerst een bescheiden rol speelden, juist de volle ruimte voor ontplooiing krijgen en zich krachtig gaan uitbreiden. 'Er breekt een nieuwe evolutiecyclus aan', zeggen we dan

op basis van de Theosofia. Een bekend voorbeeld is het verdwijnen van de dinosaurussen, gevolgd door de snelle uitbreiding van de zoogdieren.⁽¹¹⁾ Steeds zien we dat diergroepen met verder ontplooid vermogens het stokje overnemen van diergroepen met beperktere vermogens. De dinosaurussen behoorden tot de reptielen. De zoogdieren laten op het vlak van sociaal besef, zorg voor de jongen, vitaliteit, intelligentie en leervermogen méér zien dan reptielen. Zoogdieren zijn beter in staat hun omgeving naar eigen hand te zetten dan reptielen. De dierlijke zielen die ooit als dinosaurus leefden, doen nu misschien ervaring op als moderne reptielen, vogels of zoogdieren.

Uitsterven door menselijk toedoen

De tweede oorzaak van uitsterven is het ingrijpen van de mens. Een voorbeeld hiervan is het uitsterven van de trekdouif. Deze vogel kwam aan het eind van de 19e eeuw in enorme aantallen voor in Amerika. Een genadeloze jacht leidde tot zijn verdwijnen. Eenzelfde poging om ook de bizon van de aarde te laten verdwijnen – onder andere om de plaatselijke inheemse volkeren het bestaan onmogelijk te maken – lukte n t niet. Een paar bizons bleven over, en hun nageslacht kunnen we tegenwoordig weer op de prairies tegenkomen.

Door het kappen en verbranden van grote arealen oorspronkelijk regenbos zijn ongetwijfeld vele soorten dieren en planten uitgestorven. Niemand kan zeggen hoeveel, want vaak kennen we deze soorten niet. Tijdens een recente onderzoeksexpeditie in Zuidwest-Suriname werden in drie weken tijd 46 mogelijk nieuwe soorten ontdek.⁽¹²⁾ Dit ene voorbeeld geeft goed aan hoe weinig we nog van deze bossen weten. Eén ding is wel zeker: sinds de medici erop wijzen dat we zodoende veel plantensoorten kwijtraken die waardevolle medicijnen hadden kunnen leveren, zijn er meer initiatieven gestart om te komen tot een verantwoorde houtkap.

Soms zien we dat de mens een destructieve rol speelt, maar dat sommige diersoorten die door ons in hun voortbestaan bedreigd worden, zelf ook weinig vitaliteit meer hebben. Ze hebben moeite zich aan nieuwe omstandigheden aan te passen. Wat dat betreft kun je een vergelijking trekken met heel oude mensen. Zo hebben we konijnen, geiten en vossen geïntroduceerd in Australië, die daar vele buideldiersoorten hebben verdrongen. Sommige buideldiersoorten wisten zich echter goed te handhaven. Iets soortgelijks zien we in Nederland, waar een aantal vogelsoorten zich goed aangepast heeft aan het leven in steden: de meeuwen, kauwtjes, reigers, futen, halsbandparkieten, nijlganzen

doen het prima in onze steden. Ze vertonen een duidelijk leergedrag. Tegelijk zien we vogelsoorten achteruitgaan die afhankelijk zijn van  en bepaald ecosysteem, zoals de korhoenders uit de vochtige heidegebieden.

Hoe universeler een dier, hoe moeilijker hij is uit te roeien. Meestal breiden ze zich juist uit. Sommige snel lerende diersoorten zoals de grijze eekhoorn krijgen momenteel een wereldwijde verspreiding, mede als gevolg van het wereldwijde verkeer van mensen.

In dit soort situaties is de mens mogelijk niet de enige factor, maar we zijn beslist medeverantwoordelijk. Ook bij diersoorten die ‘aan het einde van hun cyclus zijn’ is het *versnellen* van hun natuurlijke uitstervingsproces ongunstig voor hun verdere ontwikkeling. Wijs beleid is, zo volgt uit de Theosofia, *dat wij mensen het aan de eigen vitaliteit van een soort overlaten* of deze wel of niet toe is aan uitsterven. De theosofische leringen geven in geen enkel opzicht een vrijbrief of excuus voor natuurvernietiging, van welke aard dan ook.

Onze verantwoordelijkheid voor de gevolgen

Wat zijn de gevolgen als de mens een soort uitroeit? Een groep dierlijke wezens krijgt geen kans meer zich te belychamen in de soort die het beste past bij zijn karakter en punt van ontwikkeling. We vernietigen deze wezens niet – dat kan niet, bewustzijn kan nimmer vernietigd worden – maar ze zullen meer moeite hebben zich te manifesteren en hun evolutie voort te zetten. We remmen dus hun innerlijke groei.

En daarbij zal het geforceerd wegnemen van een soort uit het ecosysteem zijn weerslag hebben op de hele natuur. Om daarvan een praktisch voorbeeld te geven: recent onderzoek heeft aangetoond, dat de jacht op apen in de tropen een grote invloed heeft op het type bomen dat er groeit: veel van de oorspronkelijke bomen zijn namelijk afhankelijk van de apen, omdat de apen deze boomzaden eten en verspreiden.⁽¹³⁾ Gevolg is dus, dat daar waar de jacht intensief is, met de apen deze bomen geleidelijk aan verdwijnen.

Vroeg of laat, zo werkt de universele wet van oorzaak en gevolg, zal de mensheid alle wezens moeten compenseren die zij heeft benadeeld. We zullen de gevolgen oogsten van precies datgene wat we ooit gezaaid hebben: harmonische oorzaken brengen hun bijbehorende harmonische gevolgen voort, terwijl disharmonische oorzaken altijd tot moeilijkheden leiden, eerst voor andere wezens en dan voor onszelf. Dierlijke wezens die door ons toedoen

geleden hebben, of beknot zijn in hun innerlijke groei, zullen we moeten compenseren, bijvoorbeeld door ze extra groeikansen te geven.

Met voorkómen komen we natuurlijk veel verder dan met onze neus hard stoten en dan pas leren. Vandaar de enorme waarde van al onze pogingen om meer te begrijpen van onze menselijke taak en rol binnen de Planeet, met al zijn hecht samenwerkende natuurrijken. Om dan de verworven inzichten in de praktijk te brengen!

Wat betekent dit voor natuurbescherming?

We zien dus dat er goede redenen zijn om het planten- en dierenrijk zo veel mogelijk de ruimte te geven om hun eigen innerlijke groei te doorlopen. Theosofische natuurbescherming is een combinatie van beschermen én vrijlaten. Daarom is het moderne idee van natuurbescherming, om de natuurlijke veranderingen meer hun vrije loop te laten (zie punt 2 in het kader ‘Trends in de natuurbescherming’), volgens ons méér in overeenstemming met de gewoonten van de Natuur dan het idee dat ‘alles bij het oude moet blijven’.

In de hele Kosmos is er *niets* dat door de tijd heen uiterlijk onveranderd blijft: ‘alles stroomt’, ‘alles evolueert’, zei Heraklitos in het oude Griekenland, en dat is een echo van de universele Oude Wijsheid.

Een spirituele toekomstvisie op mens en natuur

Uit de Theosofia volgt dat de aard van het dierenrijk en plantenrijk (waartoe ook de eencelligen en bacteriën horen) een spiegel is van de gemiddelde gerichtheid van het menselijk denken. Wij zijn immers de voortrekkers van deze *onzelfbewuste* wezens, die instinctief in onze voetstappen treden.

Nu wordt de gemiddelde kwaliteit van het menselijk denken nog sterk gedomineerd door onwetendheid over onze onverbreekelijke banden met al onze mede-wezens, door domme zelfzucht, door gebrek aan mededogen en verantwoordelijkheidsbesef, en door het grote misverstand dat ons geluk in stoffelijke rijkdom, luxe en gemak te vinden is. Maar wij mensen zijn *zelfbewuste* wezens en kunnen de gerichtheid van ons denken veranderen, hervormen. De toestand waarin de mensheid en de natuur op dit moment verkeren, is dus slechts een momentopname: er is nog een immense innerlijke ontplooiing mogelijk! We zijn kinderen van het Goddelijke Hart van het Heelal. We hebben goddelijke vermogens in ons, waar we elk moment een beroep op kunnen doen.

Werkelijke samenwerking tussen mens, dier en plant begint dus bovenal bij de hervorming van ons menselijk bewustzijn. Ieder op zijn eigen plaats en binnen zijn eigen kring. Een spirituele hervorming waar wij elke dag een stap bewuster vorm aan kunnen geven — waarbij we onuitputtelijke motivatie en inspiratie kunnen putten uit de leringen, die verder gevorderde wezens aan ons hebben voorgelegd: de Universele Wijsheid of Theosofia.

Referenties

1. Meer uitleg over de Aarde als spiritueel ecosysteem: J. Smits, ‘De toekomst — een spiritueel ecosysteem’. Artikel in *Lucifer*, jaargang 28, nummer 3/4, juni/augustus 2006, blz. 37-42.
2. Over de theosofische visie op vee en proefdieren: H. Bezemer, ‘Heilige doelen vereisen heilige middelen: zijn dierproeven gerechtvaardigd?’ Artikel in *Lucifer*, jaargang 14, nummer 6, december 1992, blz. 193-200; H.C. Vermeulen, ‘Licht op ... een beestenleven voor onze broeders de dieren’. *Lucifer*, jaargang 23, nummer 2, februari 2001, blz. 34-35; ‘Wat doen we als we dieren fokken?’ (Antwoord op vraag), *Lucifer*, jaargang 32, nummer 1, februari 2010, blz. 29-30.
3. Zie de website van het Wereld Natuur Fonds: www.wnf.nl/nl/wat_wnf_doet/thema_s/bossen/.
4. Plato, *Critias*. Vele edities, blz. 11b+c (universele Plato pag.).
5. P.L. Ibsch en M. Bertzky, ‘Halting Biodiversity Loss: fundamentals and trends of conservation science and action’. Artikel in: *Encyclopedia of life support systems (EOLSS)*. Eolss Publishers, Oxford 2006. Online te lezen op www.bsi.org/bsi_info/conservation/Halting_Biodiversity_Loss.pdf.
6. Zie de volgende website van Staatsbosbeheer: www.staatsbosbeheer.nl/Nieuws20en20achtergronden/Themas/Oostvaardersplassen/Over20het20gebied/Geschiedenis.aspx.
7. Zie: www.nps.gov/yell/naturescience/wildlandfire.htm.
8. H.C. Vermeulen, ‘Licht op ... spirituele of materiële milieubescherming’. Artikel in *Lucifer*, jaargang 35, nummer 1, februari 2013, blz. 2-3.
9. Over de innerlijke relatie tussen het mensenrijk en dierenrijk zie onder andere: B. Voorham, ‘De functie van de mens in de natuur’. Artikel in *Lucifer*, jaargang 14, nummer 6, december 1992, blz. 177-183; H. Bezemer, ‘De esoterische band tussen mens en dier’. Artikel in *Lucifer*, jaargang 23, nummer 6, december 2001, blz. 165-171; en B. Voorham, ‘Mededogen in het dierenrijk’. Artikel in *Lucifer*, jaargang 33, nummer 1, februari 2011, blz. 13-16.
10. Zie onder andere: *Genesis* 1:28, 9:2.
11. Het uitsterven van de dinosaurussen hing ermee samen dat de hele planeet Aarde een andere grote evolutiecyclus inging. De mensheid doorloopt een aantal grote evolutiefasen die ‘Wortelrassen’ worden genoemd (het woord heeft overigens geen betrekking op wat wij nu ‘rassen’ noemen). Het 3e Wortelras eindigde ongeveer in de periode dat de dinosaurussen uitstierven. Zie C.J. Ryan, ‘De ouderdom van de mens en de geologische tijdperken’. Aanhangsel in het boek: G. de Purucker, *De mens in de evolutie*. Stichting I.S.I.S., Den Haag 1985, blz. 337-338.
12. Zie: www.livescience.com/18105-46-species-hiding-suriname-jungles.html.
13. Zie een recent Zweeds onderzoek in het Afrikaanse regenwoud: www.lunduniversity.lu.se/o.o.i.s?id=24p90news_item=6027.

Hoe blijf je jezelf in de groep?

Kerngedachten:

» Een volleerde Mens kan alle typen gedachten denken en kan leiding geven aan zijn denken. Als je je denken niet stuurt en weinig bovenpersoonlijke idealen hebt ontwikkeld, laat je je makkelijk meevoeren op de emotionele gedachtestromen: dat is passief denken.

» Zelfstandig denken is de beste manier om jezelf te blijven in de groep. Een zelfstandige denker weet hoe het denkproces werkt en bouwt aan een eigen ideaal. Daarmee selecteert hij de gedachten die hij in zijn bewustzijn wil toelaten. De beste 'scheidrechter' in je denkproces is je geweten.

» Zelfstandige denkers zien dwars door de persoonlijkheid van hun medemensen heen naar hun spirituele kern.

Samenleven in groepen is natuurlijk en noodzakelijk. Maar wat kun je doen als de gewoonten van de groep tegen de influisteringen van je geweten ingaan? Hoe blijf je dan toch jezelf?

Het is een feit dat niemand alleen kan leven, we maken altijd deel uit van grotere verbanden. Dat begint al bij je geboorte, wanneer je deel wordt van een gezin. Je wordt leerling in een klas, collega in een bedrijf, voetballer in een elftal. En je bent inwoner van een stad of dorp en burger van een land.

Groepsleven is niet alleen noodzakelijk om te kunnen overleven. Juist door een rol in een groep te vervullen, door met elkaar te leven doe je ervaringen op waarvan je leert en daardoor kun je je ontwikkelen. We beseffen het misschien niet altijd, maar iedereen draagt bij aan de ontwikkeling van ieder ander. Al die groepen kun je zien als vormen van samenwerking. In feite is samenwerken de natuurlijke gang van zaken. Hoe groter het besef van die onderlinge afhankelijkheid is, hoe beter we uitdrukking kunnen geven aan samenwerking en hoe groter de harmonie binnen de groep is. Harmonie, niet in de zin van een statisch evenwicht, want dan zou er geen groei

zijn. Maar als een dynamisch proces waarbij je steeds fysieke, psychische, mentale en geestelijke uitdagingen tegenkomt en overwint. Daardoor komt de groep steeds op een hoger plan van ontwikkeling.

Er zijn mooie voorbeelden van samenwerking te geven. De buurtbewoners die eendrachtig het clubhuis opknappen, het orkest dat door goed op elkaar te reageren de prachtigste muziek kan produceren. Maar heel vaak zien we dat de groepsdynamiek niet zo harmonieus van aard is. Daar kunnen we helaas ook veel voorbeelden van geven: het studentendispuut laat aspirant-leden vernederende klussen doen voordat ze lid mogen worden, op het schoolplein wordt iemand uitgesloten omdat hij niet het juiste merk sneakers draagt, collega's die proberen je over te halen om net als zij te hoge declaraties in te dienen bij de baas. Als individu sta je dan voor de keuze: doe je mee met de groep of niet. Bezwijk je wel of niet voor de groepsdruk? Met andere woorden: hoe blijf je jezelf in de groep?

Groepen ontstaan door uitwisseling van gedachten

Laten we eerst eens kijken hoe groepen ontstaan. Een groep ontstaat nooit willekeurig. Niemand maakt 'toevallig' deel uit van een groep. Het ontstaan van een groep is altijd het gevolg van aantrekkingskracht. Die aantrekking kan zwak of krachtig zijn. Sommige groepen zijn heel hecht en in andere zijn de relaties veel losser. Voorbeelden daarvan zijn families die geen dag zonder elkaar kunnen, die dicht bij elkaar wonen en alle hoogte- en dieptepunten van de leden gezamenlijk beleven. Maar de deelnemers aan een groepsreis delen vaak alleen de belangstelling voor een bepaald land. Na de reis is de attractie weg en valt de groep weer uit elkaar. Groepen hoeven ook niet op dezelfde fysieke plaats te bestaan. Via Facebook kun je vrienden maken over de hele wereld van wie je de meeste nooit in levende lijve zult ontmoeten.

Maar er is altijd aantrekkingskracht, een verbindende factor. En die moeten we zoeken in het bewustzijn. Mensen zijn bewuste wezens die het vermogen om te denken ontwikkelen. Mensen wisselen gedachten met elkaar uit, leggen dus via het denken contacten met elkaar. Gedachten vormen de brug tussen jezelf en anderen en vormen de basis voor het ontstaan van groepen.

Hoe worden gedachten dan uitgewisseld? Elke mens is als het ware een radiostation dat gedachtegolven kan opvangen en weer uitzenden. Wat je opvangt aan gedachten hangt weer af van je karakter. Waar heb je belangstelling voor, ben je materialistisch of filosofisch ingesteld, ben je wel of niet nieuwsgierig naar het waarom en waartoe van het bestaan? Je bewustzijn is dus 'afgestemd' op bepaalde typen of kwaliteiten van gedachten. Die vang je op en zend je uit. En gelijkgestemden ontvangen en zenden die gedachten ook weer. Zo ontstaat een stroom van gedachten, een uitwisseling. En die uitwisseling leidt tot relaties en groepsvorming.

Soorten van gedachten

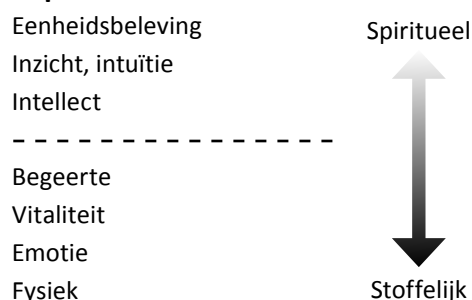
Denken wil zeggen het waarnemen van gedachten. Welke gedachten een mens waarneemt, hangt helemaal af van de karakteristieken die hij ontwikkeld heeft. Met andere woorden, onze aard is bepalend voor de gedachten die we wel of niet oppikken.

Nu is de aard van een mens niet enkelvoudig. Zijn bewustzijn is niet homogeen maar in ons denken reflecteren alle aspecten van bewustzijn die in de kosmos bestaan: van zeer stoffelijk tot zeer geestelijk. Je bent niet alleen maar een 'nerd' of uitsluitend een zenuwpees. Het bewustzijn

van de mens is samengesteld. Dat geldt voor alle wezens in het universum. En omdat de mens het denken leert ontwikkelen, denkt hij gedachten van verschillende kwaliteit. Gedachten zijn dus net zo divers als mensen. Gedachten kunnen een stoffelijk karakter hebben ('ik heb honger'), of emotioneel zijn, maar ook intellectueel of inzichtelijk. De meest universele gedachten zijn eenheidsgedachten, die zijn het meest spiritueel.

In de Theosofia wordt vaak deze indeling gemaakt van stoffelijk tot spiritueel:

Aspecten van het denken

De lagere denkaspecten zijn vooral gelinkt aan de uiterlijke kant van het leven. De wereld van de vormen, die komen en gaan. De hogere denkaspecten zijn gericht op de oorzakelijke kant van het leven, de kracht achter de uiterlijke manifestatie die blijvend is.

Elke ervaring op spiritueel gebied levert kennis op die na de dood van je lichaam niet verdwijnt, maar die in je hogere denken wordt ingeweven tijdens de rustperiode die we zo onterecht 'dood' noemen. En in een volgend leven kun je daar gebruik van maken. Dat reservoir van kennis noemen we heel toepasselijk het geweten: dat wat je al weet, de wijze levenslessen die je al geleerd hebt.

Een volleerde Mens (met een hoofdletter M!) is iemand die niet alleen alle typen van gedachten heeft leren waarnemen en uitzenden, maar hij weet zijn denken ook in goede banen te leiden. Wat bedoelen we daarmee? Het bewustzijnsbereik van een mens is het ruimst wanneer hij zich met het spirituele deel van bewustzijn identificeert en van daaruit handelt. Daarmee bedoelen we dat hij vanuit de meest universele en edele gedachten bewust leidinggeeft aan de grovere, meer stoffelijke gedachten. Hij leeft dan vanuit de grootst mogelijke wijsheid die je als menselijk bewustzijn kunt ontplooiën.

Gevoelens als verbindende factor

Nu kost het wel tijd om zover te komen. Als mensheid ontplooiën we momenteel ons begeerte-denken. We

kunnen onze begeerte naar kennis en inzicht ontwikkelen. Ofwel, we kunnen ons denken richten op de overwegend spirituele kant van het bestaan.

Zien we dat terug in de vele groepen die mensen met elkaar vormen? Ja, soms wel. Vooral waar mensen zich inzetten voor een bovenpersoonlijk ideaal en hun persoonlijke verlangens daaraan ondergeschikt weten te maken. Ze doen eenvoudig wat er gebeuren moet en weten zo persoonlijke verschillen te overstijgen.

Maar we zien dat veel vaker emoties en zelfzuchtige gedachten de boventoon voeren in groepen. De begeerte-kracht is dus vooral op de uiterlijke kant van het bestaan gericht. Hoe gaat het er in de vergaderzaal van de gemeenteraad of op het schoolplein aan toe? Welke kracht verbindt de voetbalfans die uitgedost met sjaals en voorzien van toeters hun favoriete club komen aanmoedigen, of de jongeren die na een oproep op Facebook met duizenden tegelijk een feestje komen bouwen in de straten van een dorp? In al deze voorbeelden overheerst de emotie. Vandaar dat we vaak spreken van groepsgevoelens en niet van groepsinzicht.

In groepsverband gedragen mensen zich vaak minder verstandig, minder gedisciplineerd dan als individu. Geen normaal mens peinst erover om de ruiten van een winkel in te gooien. Die hoort de stem van zijn geweten als hij op het punt staat iets te doen wat volgens zijn idee van wat juist is niet door de beugel kan, en overweegt nog eens. Hij gebruikt zijn zelfcorrigerend vermogen. Als een groep is samengesteld op basis van emotie, is het voor een individu veel moeilijker om dat vermogen in zichzelf gewaar te worden.

Passief denken

Hoe komt het nu dat mensen zich in een groep minder ethisch gedragen dan ze in wezen zijn? Dit heeft te maken met de manier waarop velen met hun denkvermogen omgaan. We hebben eigenlijk nog maar weinig controle over onze denkprocessen. Vergelijk denken met een vaardigheid waar je beter in wordt naarmate je er meer op traint. Iedereen kan een tekening maken, maar pas als je je echt verdiept in de kunst van het schetsen, krijg je nauwkeurig op papier wat je in je hoofd had. Zo gaat het met denken ook. Alle mensen denken, maar veelal lopen gedachten met ons weg in plaats van andersom. Dat komt omdat we nog niet zo geoefend zijn; ons denken is onzelfstandig, passief.

Wat gebeurt er als je passief denkt? Het woord zegt het al, je laat je meevoeren op de stroom van gedachten, zoals een

kind dat wat er om hem heen gezegd wordt als een spons opzuigt en 'onbewerkt' weer reproduceert. Ouders horen hun eigen 'grote mensen'-woorden dan door de mond van hun kind terug. Dat kan soms heel confronterend of ontvullend werken. Maar we geven dit voorbeeld omdat we weten dat een kind dingen napraat omdat het nog geen beheersing heeft over zijn denken. Bij passieve denkers is dit ook het geval. Ze laten zich eenvoudig meeslepen op de krachtigste gedachtestroom. Ze zijn als jonge hondjes die elke seconde iets anders interessant vinden, ergens stilstaan, dan weer achter iets aanhollen, een schoen kapot kauwen en ondertussen geen benul hebben van de chaos die ze aanrichten.

Het gevaar van passief denken

Natuurlijk kan een passieve denker zich ook laten meevoeren op de stroom van positieve gedachten. En die gedachten zijn er ook volop. Waarom gebeurt dit dan toch zo zelden? Omdat passieve denkers nog nauwelijks boven de persoonlijke beleving uitstijgende idealen hebben ontwikkeld. Het 'radiostation' heeft niet de gewoonte om zich op dat soort gedachten af te stemmen.

Als zij in een zuivere denkatmosfeer komen, dan raken ze zeker beïnvloed, maar zodra ze weer in de gebruikelijke gedachtestroom terecht komen, kunnen ze die invloed niet op eigen kracht vasthouden. De meerderheid van de mensen wordt vaak nog door lagere gedachten aange trokken. En de passieve denker heeft bij gebrek aan een hoger ideaal niet de wilskracht om daarbovenuit te stijgen. Je medemensen helpen om op een hoger plan van bewustzijn te komen, is dus geen kwestie van 'eenmaal krachtig inspireren'. Er is wijsheid, mededogen en veel geduld voor nodig.

De gevoelens van passieve denkers kunnen elkaar krachtig versterken. Dit effect is des te sterker naarmate mensen dichter op elkaar zitten. Daarom wordt leerlingen op het Innerlijke Pad aangeraden grote mensenmassa's te mijden, tenzij ze daardoor een plicht verzuimen.

Passieve denkers zijn dus erg ontvankelijk voor de lagere, op de persoonlijkheid gerichte retoriek en roddels die door krachtige ‘persoonlijkheden’ de wereld worden ingeslingerd, omdat deze herriemakers de aandacht naar zich toe trekken en simpele, hapklare mentale brokken uitserveren die gemakkelijk te verteren zijn. Een passieve denker neemt ze vrijwel kritiekloos over, meent dat het zijn eigen ideeën zijn en zendt ze iets sterker weer terug in de denkatmosfeer, waar andere passieve denkers ze weer uit oppikken, aandacht geven en uitzenden. En zo wordt een bepaalde mentaliteit opgebouwd en ‘gevoed’. Die grovere en beperkende gedachten worden almaar sterker in de onzelfstandige denker, omdat er als het ware geen innerlijke ‘scheidsrechter’ is die het vermogen heeft om onderscheid te maken tussen wat harmonieuze gedachten en disharmonieuze gedachten zijn. Er is niemand die besluit of bepaalde gedachten wel of niet gevoed moeten worden. En zoals een voetbalwedstrijd zonder scheidsrechter al gauw in een veldslag zal ontaarden die het spelen van het spel onmogelijk maakt, zal in de groep, als gevoelens – of het nu om sympathieën of antipathieën gaat – niet worden gecontroleerd, chaos en disharmonie ontstaan. En dat vormt een ernstige belemmering voor de innerlijke groei van allemaal.

Emotionele epidemieën

Die grovere, zelfzuchtig getinte gedachten zijn ruim voorhanden in onze samenleving: de sociale media en internet staan er vol mee, en dan heb je ook nog de tv natuurlijk. In toenemende mate ook in wat de serieuzere kranten heten te zijn: in de race om adverteerders, die door de concurrentie met de digitale media nog eens in een stroomversnelling is gekomen, moeten er primeurs gescoord worden. En dus is er voor zorgvuldige waarheidsvinding minder tijd voorhanden. De controle van informatiebronnen gebeurt steeds oppervlakkiger. Het principe van hoor en wederhoor wordt lang niet altijd meer toegepast en het resultaat is dat het nieuws dat we krijgen niet meer zo onafhankelijk en informatief is en steeds minder een afspiegeling van de werkelijkheid is.

In een omgeving met veel passieve denkers – en dat kunnen heel actieve en ‘aanwezige’ mensen zijn – zullen gedachtebeelden steeds minder genuanceerd, steeds zwart-witter worden. Er kan dan, als de spanning te groot wordt, een ware gevoels-epidemie ontstaan. Als voorbeeld noemen we het islamitisch extremisme en de islamofobie: twee zijden van dezelfde medaille. Die konden ontstaan doordat een gevoel van wantrouwen en uitsluiting voortdurend

wordt gevoed.

Dat soort processen zien we natuurlijk ook op de grotere schaal van landen plaatsvinden, met conflicten en de daaruit voortvloeiende ellende als resultaat.

Jezelf blijven in de groep: zelfstandig denken

En toch, in iedere mens is het goddelijke aanwezig en actief, in het hart van elke mens leeft het besef van rechtvaardigheid. En hoe zorg je nou dat je je toegang tot dat edele in jezelf behoudt in de groep? Hoe bied je weerstand tegen groepsgevoelens? Hoe voorkom je dat je een speelbal op de emotionele gedachtegolven wordt?

Het antwoord is door jezelf te trainen in zelfstandig denken. Want een onafhankelijke, zelfbewuste denker laat zich door de druk van de groep niet meeslepen.

Hoe train je zelfstandig denken, hoe wordt je de scheidsrechter van je gedachten?

Passief of onzelfbewust denken houdt onder andere in dat je niet weet hoe het denkproces – zender en ontvanger zijn – werkt. Je meent daarom dat je je eigen gedachten denkt, terwijl je in feite de gedachten van anderen herkauwt. De eerste stap tot zelfstandig denken is daarom: inzicht aankweken in de aard van gedachten en gaan beseffen dat die gedachten van de een naar de anderen reizen. Vervolgens kun je actief je eigen ideaal gaan opbouwen. En dat gebruik je om te selecteren welke gedachten daar wel en niet in passen. Je kunt je ethische eigenschappen sterker maken door veel over je ideaal na te denken en dat steeds verder te vervolmaken. Dat kun je bijvoorbeeld doen door je af te vragen hoe een rechtvaardige, mededogende samenleving eruit zou zien.

Je bent dan bezig je aandacht te richten op de duurzame kant van je denken. Daardoor zal je affiniteit ermee groeien en tegelijkertijd zal je ontvankelijkheid voor de lagere gedachtestromen afnemen. Let op: je hoeft dus niet tegen de lagere aspecten te vechten, want dan maak je die juist krachtiger. Je stopt er immers energie in. Nee, je versterkt de hogere en daardoor trek je de lagere mee omhoog. Je veredelt ze. En zo kan de ware, innerlijke mens zich steeds beter manifesteren in de stoffelijke wereld.

En heel belangrijk is dat je in ieder geval je geweten niet vergeet. Want dat waarschuwt je als je dreigt iets te gaan doen dat niet aan je edelste, je meest ethische ideeën voldoet. We bedoelen daar niet mee de cultureel bepaalde waarden die heersen in je groep, maar de spirituele lessen die je in vorige levens door *eigen ervaring* hebt getrokken en ingeweven hebt in je eigen karakter.

Iemand die zelfstandig denkt blijft niet steken in de uiterlijke wereld van de gevolgen, maar richt zich op de oorzakelijke kant daarachter. Die zal zorgvuldig en kritisch tv-kijken, kranten lezen en de sociale media gebruiken. Die neemt niets klakkeloos over, maar denkt daar zelf over na. Die toetst in zichzelf of iets juist is, logisch, universeel. Je houdt je denken soepel als je je richt op de oorzakelijke kant van het bestaan. Want je blijft voortdurend openstaan voor nog grotere, universele waarheden. Je leert de altijd bestaande, achterliggende eenheid dwars door de grenzen van tijd en ruimte achter de uiterlijke kant herkennen. Zo'n verandering in je denken komt niet vanzelf. Dat vereist alertheid, oefening, geduld en doorzettingsvermogen. Zoals bij alles wat je moet leren, zul je struikelen op je weg. Maar dat hoeft je niet te ontmoedigen. Blijf gewoon proberen. Bedenk dat vele waterdruppels uiteindelijk een rots kunnen splijten.

Hoe ga je verantwoordelijk om met de groep?

Iedere mens brengt zijn innerlijke vermogens nog maar voor een deel naar buiten, en de een is daarin verder dan de ander. Iedere mens moet zich kunnen oefenen in denken. Want alleen zo kun je een volmaakte mens worden. Iedereen heeft dus het recht om zijn idealen naar beste weten vorm te geven en zijn visies daarover ook te uiten. We hebben dat recht zelfs in de grondwet verankerd. Een zelfstandig denker begrijpt ook dat daar verantwoor-

delijkheid bij hoort: want je weet dat als alles met alles is verbonden, gedachten de groep beïnvloeden. Hoe meer je je denken hebt leren kennen en besturen, hoe groter je inzicht, hoe groter je verantwoordelijkheid voor het welzijn van de groep wordt. Je loopt namelijk in innerlijke ontwikkeling iets voor op de anderen. Je bent wat boven de gevoels sfeer uitgestegen en daardoor ben je een voortrekker geworden.

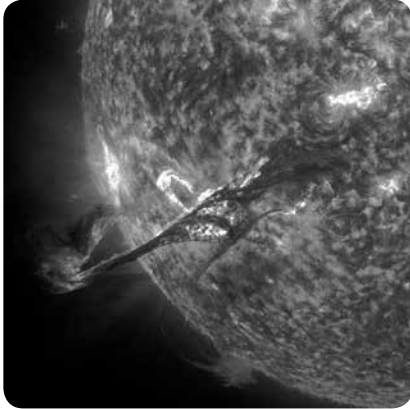
Als je boven de beperkte gevoels sfeer staat, dan trek je de hele groep mee omhoog. Want je brengt 'gezonder mentaal voedsel' in de gedachtesfeer rond de aarde. En zo help je een beschermingsmuur te vormen rondom de kwetsbare denkers.

Je neemt elke mens serieus, en je behandelt hem met respect omdat je in iedereen de reïncarnerende ego ziet die in vorige levens een innerlijke schat aan wijsheid heeft vergaard.

Als je je interesseert voor die blijvende, innerlijke schat in je medemensen, dan zul je die ook echt ontdekken. Je richt je niet meer op de wispelturige persoonlijkheid van je medemensen maar op hun eigen spirituele en mentale vermogens. Achter al die opinies en meningen hoor je de verborgen vragen en je wacht geduldig op een gelegenheid om van hart tot hart te spreken. En dat moment komt zeker. In dit leven of in een volgend leven wanneer je samen weer groepen vormt. Want in elke mens schuilt een drang om de leidende, inspirerende kern in zichzelf te leren kennen.

Zowel op het sportveld als in ons menselijk bewustzijn verlopen de processen harmonisch wanneer er sprake is van wijze leiding.

Zonne-invloed en alchemie

Was de hemelse geneeskunst van Paracelcus verder dan de moderne atoomfysica?

Dat zonlicht planten in staat stelt om water en koolstofdioxide om te zetten in suiker en zuurstof en de productie van vitamines in de mens stimuleert wordt door veel mensen al lange tijd voor waar aangenomen. Maar dat de Zon radioactief verval van atoomkernen kan beïnvloeden is voor velen een nieuwe gedachte, die met name binnen de atoomfysica veel vraagtekens oproept. Volgens de Theosofia is dit echter geen nieuwe gedachte. Als we in de geschiedenis kijken dan zien we dat alchemisten zoals Paracelcus eeuwen geleden al wisten dat de Zon en zijn Planeten invloed hebben op de elementen en van dit fenomeen gebruik maakten bij het maken van medicijnen.

Kerngedachten:

» De zon is een levend wezen met een bewustzijn dat invloed uitoefent op het hele zonnestelsel. De atomen op aarde, die net als de rest van het zonnestelsel beziel worden door leven, bevatten iets dat overeenkomt met de aard van de Zon. Daarom resoneren zij op de invloeden van de Zon.

» Alchemisten wisten dat de invloed van de Zon verschillend is op bepaalde momenten in het jaar. Om deze reden konden bepaalde medicijnen alleen op een bepaald tijdstip gemaakt worden.

Een recente wetenschappelijke publicatie heeft veel ophef en grote twijfel opgeroepen binnen de wetenschappelijke wereld.⁽¹⁾ Drie atoomfysici: Jere Jenkins, Ephraim Fischbach en Peter Sturrock menen namelijk dat radioactief verval niet altijd constant plaatsvindt, doordat de vervaltijd van zware atoomkernen beïnvloed wordt door de activiteit van de zon. Gedurende zonnestormen merkten zij dat het tempo van radioactief verval veranderde. Bijzonder hierbij was dat de radioactiviteit al een etmaal voordat de zonnevlam werd waargenomen, afnam. “We zien dingen die allemaal op de een of andere manier verband houden met de zon”, zegt fysicus Ephraim Fischbach. Als de zon echt verantwoordelijk is voor het vreemde gedrag van het atoom, moet eerst een

van de steunpilaren van de moderne atoomfysica sneuvelen. Binnen de atoomfysica wordt immers sinds de jaren dertig van de vorige eeuw het idee van Rutherford aangenomen dat inhoudt dat niets invloed kan hebben op de halfwaardetijd van radioactief verval. De halfwaardetijd is de tijd waarin de helft van het aantal instabiele atomen uiteenvalt: de snelheid van het uiteenvallen dus.

Radioactief verval wordt binnen de atoomfysica gezien als het spontaan uiteenvallen van zware instabiele atoomkernen in een lichtere kern en een of meer elementaire deeltjes. De C^{14} -methode die gebruikt wordt om de ouderdom van archeologische vondsten te bepalen, is geheel op dit principe van een constante verval-snelheid gebaseerd en zou in over-

eenstemming met de conclusie uit deze publicatie niet langer betrouwbaar zijn.

Er is veel twijfel van collega-wetenschappers over de juistheid van de recente bevindingen en er wordt gesuggereerd dat de verschillen in vervalsnelheid niets anders dan meetfouten zijn. De genoemde fysici blijven van mening dat er wel degelijk verschil in de vervalsnelheden zit. Deze lijken samen te hangen met de afstand van de kern van de zon tot de aarde, maar het is ze nog niet gelukt om precies te begrijpen op welke manier dit gebeurt.

De onzekerheid over de bevindingen is begrijpelijk. Onderzoek binnen de atoomfysica richt zich geheel op het stoffelijke atoom en dit is nu precies wat niet direct waargenomen kan worden. Door middel van metingen aan de massa en lading van atomen hebben wetenschappers modellen opgezet omtrent het gedrag van atoomkernen. Zo'n model is een schematische weergave van de werkelijkheid. Het model wordt zo gemaakt dat het de waarnemingen omvat. Een belangrijke aanname die hierbij hoort is dat het gedrag van de atomen constant is, anders heb je geen uitgangspunt voor een juist model. We moeten dus aannemen dat atomen bestaan en dat hun gedrag plaatsvindt zoals de modellen van de wetenschapper ons dat vertellen, terwijl niemand ook maar een atoom gezien heeft dat vrijwillig een elektron afstaat. Veel consternatie dus binnen de atoomfysica en het werk van de drie genoemde onderzoekers wordt door veel vakgenoten argwanend bekeken.

Continue wisselwerking tussen alle wezens

Zouden de genoemde atoomfysici werkelijk op het verkeerde spoor zitten? Wij menen van niet. Als we teruggaan in de geschiedenis tot in de renaissance dan zien we dat de recente bevindingen uit de atoomfysica nauw aansluiten bij de ideeën van de alchemisten die een zeer goed begrip hadden van het leven in het Universum. Dat begrip hadden ze ontleend aan geschriften die *iets* van de mystieke kennis van vorige eeuwen hadden overgeleverd — al was dat vaak in een zeer ontoegankelijke symbolische vorm. De alchemie gaat ervan uit dat alles in het Universum leven is en dat ieder leven of ieder wezen gevormd wordt door bewustzijn. Deze bewustzijnen veranderen continu doordat zij ernaar streven hun karakter te verbeteren, edeler te maken. Ieder bewustzijn doet dat op zijn eigen manier, de een wat sneller dan de ander, waardoor er bewustzijnen zijn die verder ontwikkeld zijn, bijvoorbeeld goden of planeten en andere die minder ver ontwikkeld zijn, bijvoorbeeld planten, dieren of elementalen.

Dit betekent niet dat al deze bewustzijnen los van elkaar staan. Juist het tegendeel is waar. Alle bewustzijnen ontwikkelen zich door middel van elkaar. In een harmonieuze relatie is er een continue wisselwerking tussen wezens, waarbij verder ontwikkelde wezens minder ver ontwikkelde wezens helpen tijdens hun ontwikkeling. Dit kan door een juiste sfeer of leefomgeving te creëren zoals een ouderpaar dat bijvoorbeeld voor hun kinderen in huis

doet, vooral door als voorbeeld te dienen. Het ene wezen kan dus bewust of onbewust invloed uitoefenen op het andere en heeft daarom ook een bepaalde verantwoordelijkheid voor deze invloed. Je zou het als een Hiërarchie kunnen zien waarbij een wezen die hoog in de Hiërarchie staat verantwoordelijk is voor de ontwikkeling van alle wezens die onder hem staan — maar zelf ook beïnvloed kan worden door wezens die boven hem staan.

Nu kunnen niet alle wezens elkaar beïnvloeden: er moet een bepaalde afstemming of aantrekkingskracht zijn tussen het wezen dat de invloed uitoefent en het wezen dat binnen de invloedssfeer gebracht wordt. Zij moeten op elkaar afgestemd worden. Immers als een ontvanger niet op de juiste frequentie staat afgesteld dan komt het signaal van de zender nooit door.

Het bewustzijn heeft gedurende bepaalde periodes van het leven een stoffelijk voertuig nodig om zich te ontwikkelen en op andere momenten heeft het dit voertuig niet nodig. Leven kan daarom soms zichtbaar (stoffelijk) zijn voor de mens en soms ook tijdelijk onzichtbaar, maar het is er overal en altijd. Het is alomtegenwoordig.

Zo boven, zo beneden

De alchemisten begrepen dit proces heel goed en waren in staat om actief en bewust deze beïnvloeding uit te voeren. Dit deden ze tijdens transmutatieprocessen (het omzetten van een stof in een andere) of bij het maken van een medicijn. De alchemist brengt zichzelf daarbij in een hogere bewustzijnstoestand waarbij hij de minder

ver ontwikkelde bewustzijnen die werkzaam zijn achter de stoffen in zijn laboratorium, door concentratie en wil binnen de invloedssfeer van zijn eigen bewustzijn brengt. Dit kan hij doen doordat hij het bewustzijn achter de stoffelijke voertuigen van wezens op de juiste golflengte kan bereiken. Door dit proces krijgen atomaire of minerale bewustzijnen een impuls waardoor het makkelijker voor ze wordt om hun karakter te veredelen en dus in een hogere bewustzijnstoestand te komen. Met zijn bewustzijn creëert de alchemist de juiste sfeer voor andere wezens. Hij begeleidt de wezens als het ware in hun ontwikkeling. Nu zou men zich af kunnen vragen hoe een mens, een plant of een element op dezelfde golflengte kunnen zitten. Het zijn toch alle drie heel verschillende wezens met een ander bewustzijnsniveau? Dat zijn het inderdaad. Ieder wezen ontwikkelt zich op zijn eigen tempo en heeft daardoor een ander bewustzijnsniveau. Toch zijn er ook fundamentele overeenkomsten tussen het bewustzijn van al die verschillende wezens. Zo *functioneert* het op dezelfde manier en is ieder wezen in de kern van zijn kern gelijk. Wanneer een alchemist een bewustzijn van een lager wezen beïnvloedt dan doet hij dat door op een bepaald gebied in zijn eigen bewustzijn een resonantie te veroorzaken. Wezens binnen zijn invloedssfeer resoneren mee. Het principe is vergelijkbaar met een snaarinstrument. Wanneer een A wordt aangeslagen op een piano dan zullen alle A-snaren in lagere en hogere octaven mee gaan trillen. De resonantie zelf is niet precies dezelfde, er is immers verschil in bewustzijnsniveau, maar ze heeft

Paracelsus (1493-1541)

Een van de bekendste gebruikers van kennis omtrent de invloed van de zon en planeten op materie was de filosoof, natuurarts en alchemist Theophrastus Bombastus von Hohenheim, genaamd Paracelsus.

'Paracelsus' wil zeggen: 'voorbij of verder dan Celsus', een Griekse filosoof in de 2e eeuw. Paracelsus' geneeskunst kan geassocieerd worden met het hermetische wereldbeeld, dat uitgaat van de intrinsieke verwantschap tussen macro- en microkosmos. Volgens hem waren kosmische relaties van groot belang voor de behandeling van ziektes. Hij beweerde dat ieder lichaam uit drie elementen bestond: zout, zwavel en kwik. Overheersing van een van die bestanddelen bracht ziekte teweeg. In het lichaam was een kracht werkzaam – hij noemde die de *archeus* – die in verband stond met de kosmische krachten. In feite was de archeus dat wat de macro- en de microkosmos verbond: 'dat wat boven is, is als dat wat beneden is'. Het was de taak van de arts om bij ziekte de archeus in het lichaam van de patiënt te hulp te schieten. Paracelsus en zijn navolgers pasten de alchemie toe als geneesmethode door in het laboratorium remedies in zuivere vorm te destilleren.⁽²⁾ Paracelsus wordt gezien als de hervormer van de geneeskunst en een voorloper van de homeopathie.⁽³⁾

een gelijkwaardig karakter.

Het stoffelijke voertuig van een wezen is geheel afgestemd op de kwaliteit van het bezielende, inwonende bewustzijn. Als nu het bewustzijn verandert en edeler wordt tijdens een beïnvloedingsproces, dan verandert het stoffelijk lichaam mee. Bewustzijn in het laboratorium van de alchemist komen op een hoger bewustzijnsniveau en zullen zich in een ander stoffelijk voertuig gaan kleden. Door middel van het transmutatieproces kunnen alchemisten van fysiek lood werkelijk goud maken.

Alchemistische medicijnen

Veel alchemisten gebruikten hun kennis voor het maken van medicijnen. Een zeer bekende en succesvolle alchemist-arts was Paracelsus (zie kader op bladzijde 51).

Volgens de Theosofia is ziekte een disharmonie in het bewustzijn, die zich kan uiten in een mankement in het stoffelijke voertuig van dat wezen. Een goed werkend medicijn zal als doel moeten hebben deze disharmonie op te lossen. Aangezien een medicijn van een alchemist tot stand komt door middel van zijn bewustzijn, zal het motief van de alchemist van groot belang zijn tijdens het maken ervan. Bij de productie van een goed werkend medicijn zal een alchemist het motief moeten hebben om de harmonie in een patiënt te herstellen en het werkelijke probleem te leren kennen. Als hij denkt aan het geld dat hij voor de medicijnen zal krijgen dan is het voor te stellen dat het medicijn een heel ander effect heeft. Het is daarom ook begrijpelijk dat niet ieder alchemistisch medicijn een universele werking heeft, aangezien een ziekte altijd afhankelijk is van het bewustzijn van een persoon. In de recepten van alchemisten zien we dat Kosmische activiteit (ofwel de invloed van de Zon) als een essentieel ingrediënt voor de bereiding van medicijnen, levenselixers of transmutaties beschreven wordt. Wat houdt dit ingrediënt in? We hebben gezien dat alles leven is en dat de stoffelijke wereld die wij kunnen zien een uiting is van bewustzijn. De Zon is dus ook een levend wezen met een bewustzijn. En zoals een alchemist met zijn bewustzijn invloed kan uitoefenen op elementen in zijn laboratorium, zo kan de Zon dat doen op elementen en atomen in het gehele zonnestelsel. Een belangrijke gedachte die we uit het bovenstaande kunnen trekken is, dat de atomen en stoffen op aarde maar ook de alchemist iets moeten bevatten dat overeenkomt met de aard van de Zon of het Zonnestelsel, aangezien zij beïnvloed kunnen worden. Dit deel van deze wezens resoneert op de toon die zij gemeen hebben met de Zon.

De alchemisten wisten dat de invloed van de Zon verschillend is op bepaalde momenten in het jaar. Om deze reden konden bepaalde medicijnen alleen bij een bepaalde stand van de Zon ten opzichte van de Planeten, en dus op een bepaald tijdstip gemaakt worden. Als de alchemist het moment verkeerd bepaalde dan resulteerde dit in een minder goed (of niet-) werkend medicijn. De alchemisten gebruikten de invloed van de Zon om op een gecontroleerde manier elementen te beïnvloeden. De Zon doet dit ook uit zichzelf en het is precies dit proces dat binnen de atoomfysica waargenomen wordt, maar nog niet verklaard kan worden omdat de onderzoekers van een materialistisch uitgangspunt uitgaan.

Waren de alchemisten dan hun tijd vooruit en hebben wij kennis verloren? We moeten hier 'ja' op zeggen, iets wat we niet graag doen omdat we er veel liever van uitgaan dat we steeds meer kennis opbouwen en steeds wijzer worden. Mochten wetenschappers binnen de atoomfysica hun waarnemingen eens interpreteren vanuit een spiritueel uitgangspunt, dan zou de wetenschap wel eens een grote inhaalslag kunnen maken ...

Referenties

1. J. Jenkins, K.R. Herminghuysen, et.al., 'Additional experimental evidence for a solar influence on nuclear decay rates'. Artikel in: *Astroparticle Physics*, Volume 37, September 2012, blz. 81-88.
 2. C. Van Heertum, *Alchemie aan de Amstel: over hermetische geneeskunst*. Catalogus bij een tentoonstelling in de Bibliotheeca Philosophica Hermetica, Amsterdam, oktober 2012.
 3. Bron: wikipedia, trefwoord 'Paracelsus'.
-

Wat is onze innerlijke god?

Een van de meest inspirerende aspecten van alle grote religies en denksystemen is het idee dat elk wezen in essentie goddelijk van aard is. En dat de uitdaging van heel ons menselijk leven is, meer en meer van onze essentie tot uitdrukking te brengen. Onderstaand artikel geeft theosofische uitleg in de vorm van vraag en antwoord.

Kerngedachten:

- » Onze innerlijke god is de diepste kern van ons wezen. Het is onze schakel met het Grenzenloze.
- » Het is onze spirituele bron of ouder. Daarom is er in ons denken ook een goddelijk aspect. Elke dag kunnen we het contact met onze innerlijke god versterken.
- » Wat is er praktischer dan te trachten onze levensvragen op te lossen door een beroep te doen op dát deel van onszelf, dat de oorzaken en oplossingen van die problemen kan voorzien?

Voordat we spreken over onze innerlijke god, is er natuurlijk de vraag: wat is een god?

Om dit te beantwoorden doen we een beroep op de grondgedachten van de Theosofia, de universele wijsheidsleer. Bewustzijn is de kracht achter alle uiterlijke dingen. Heel de kosmos leeft, wordt bezield en bestuurd door bewuste wezens, door ‘bewustzijn’. Al die – grenzenloze aantallen – wezens zijn de uitdrukkingen van een beginsel, dat we niet anders kunnen omschrijven dan ‘grenzenloos, tijdloos, alomvattend’.

Elk wezen is, als kind van dat Grenzenloze, grenzenloos in zijn potenties. Hoeveel enig wezen naar buiten heeft gebracht van zijn sluimerende mogelijkheden, bepaalt het punt van innerlijke groei, dat hij tot nu toe bereikt heeft. Elke incarnatie krijgt hij de kans op dat pad een of meerdere stappen verder te zetten, en méér van zijn sluimerende vermogens actief te maken.

‘God’ is een relatief begrip

Nu zijn goden wezens die binnen hun eigen kosmos zeer ver gevorderd zijn in hun evolutie. Goden zitten als het ware in de hoogste klas van die school. Op *die* kosmische school zijn ze de leidende wezens, met de bijbehorende vermogens en verantwoordelijkheid.

Het is een kwestie van verhoudingen: onze goden zijn ten opzichte van nog verder ontwikkelde wezens slechts beginnelingen. En wij, met ons menselijk bewustzijn, zijn ten opzichte van de triljarden wezens die de atomen van ons lichaam bezielen, daadwerkelijk een god. We zijn de bron en het toppunt van *hun* kosmos — met de bijbehorende verantwoordelijkheid.

Hoe ver reikt het bewustzijn van een god?

Wat kenmerkt de wezens die *wij* goden kunnen noemen? Ze hebben de goddelijke vermogens van mededogen en visie die elk wezen in zich draagt,

tot relatief volle ontplooiing weten te brengen — nadat ze eerst alle voorgaande fasen van groei hebben doorlopen. Hun bewustzijn heeft een kosmische reikwijdte bereikt. Dat bewustzijn wordt gekenmerkt door *eenheidsbesef*: heel hun leven en functioneren hebben deze wezens weten af te stemmen op de kosmische eenheid, op het feit dat alle wezens een feitelijke spirituele eenheid vormen. Hun verantwoordelijkheid strekt zich daarom uit tot het begeleiden en inspireren van grote groepen wezens. Het Universum is vervuld van goden. Zij vormen als het ware de spirituele wortels ervan: de bron waaruit alle andere wezens als kinderen (het filosofische woord is ‘emanaties’) voortvloeien.

Wat is onze innerlijke god?

Onze innerlijke god is de diepste kern van ons wezen. Het is onze schakel met het Grenzenloze, met het alomvattende Kosmische Leven. Onze innerlijke god is onafscheidelijk met het Goddelijke Hart van de Kosmos verbonden. Dat wordt in mystieke geschriften symbolisch voorgesteld als ‘we zijn een vonk van het Kosmische Vuur’, of ‘een druppel in de Oceaan van Leven’.

Wij mensen in ons totale wezen, in al onze innerlijke en uiterlijke ‘lagen’, zijn een kopie van de Kosmos. Een gedachte met vele bijzondere consequenties! Zoals de goden de spirituele wortels en inspiratiebronnen van de totale Kosmos vormen, zo is onze innerlijke god onze spirituele wortel, ons *blijvende* deel. Ons denkvermogen is onze tussennatuur: ons lerende, groeiende, immer zichzelf herscheppende deel. Ons stoffelijk en astraal lichaam, inclusief onze ik-gerichte verlangens en neigingen, vormen ons vergankelijke deel. Dat laatste deel werpen we aan het einde van elke incarnatie van ons af.

Als denkende, zelfbewuste zielen hebben we de fundamentele keuze: welk deel van onszelf kiezen we als ons ‘hoogste doel’, als de ‘god’ waarvoor we alles over hebben? Maken we ons lichaam en onze persoonlijke neigingen tot ons grootste idool, dan richten we ons denken op ons eigen wel en wee, op een leven vanuit het idee dat elk mens los zou staan van elk ander mens. Richten we ons denken op ons blijvende Zelf, dan maken we ons denken als het ware doordringbaar voor de spirituele invloeden die – zonder ophouden! – vanuit onze innerlijke god uitvloeien.

De theosofische leer over goden onderstreept dus de verantwoordelijkheid die wij mensen dragen bij de keuzen die we in het leven maken. Naar onze medemensen toe, naar de ondergeschikte wezens van onze uiterlijke natuur toe, en naar de goden toe.

Welke functie vervult de innerlijke god in de totale Mens?

Onze innerlijke god is de bron van al onze edele gedachten en gevoelens. Het is, in de woorden van Gottfried de Purucker: “het eerste beginsel of de primordiale energie die de menselijke ontwikkeling van het stoffelijke naar het geestelijke leidt.”⁽¹⁾

De invloed die vanuit de innerlijke god uitstraalt is elk mens die niet helemaal ethisch afgestompt is, vertrouwd. In feite is het de stille ‘motor’ achter onze innerlijke groei. Op welk punt van ontwikkeling we ook staan, onze innerlijke god fluistert ‘kom hoger, groei verder, u bent méér dan wat u nu tot uitdrukking brengt’. Natuurlijk zijn deze fluisteringen niet gehuld in menselijke taal: de invloeden vanuit onze hogere natuur ervaren wij mensen als de woordeloze waarschuwingen van ons geweten, of flitsen van intuïtie.

Elk individueel mens heeft zijn eigen innerlijke god. Vandaar het oude gezegde: ‘zoveel mensen op aarde, zoveel goden in de hemel’.

Waar komt het begrip ‘innerlijke god’ vandaan?

Dat wij in wezen een goddelijk-geestelijk wezen zijn, dat nu dwalende is door de werelden van de stof, is een grondgedachte die we in alle grote religies en filosofieën terugvinden. Die innerlijke god noemden Pythagoras en Plato onze monade. De Buddhisten noemen het de innerlijke Buddha, de mystieke Christenen de ‘immanente Christus’, de Hindu’s de levende Brahman in ons. Mystieke Moslim-geleerden leren ons: “Hij die zijn eigen natuur kent, beseft waarlijk de Godheid.”⁽²⁾

Waarom vinden we diezelfde gedachte bij de spirituele hervormers van alle culturen en tijden terug? Omdat zij allen putten uit de Theosofia, de Universele Wijsheid, de Goddelijke Wijsheid — natuurlijk wel vertaald in zulke woorden, dat de groepen waartoe zij zich richtten, hen konden begrijpen, en er ideeën van onschatbare waarde uit konden putten.

Kunnen we in direct contact komen met onze innerlijke god?

Dat kan, sterker nog, als we het natuurlijke pad van spirituele ontwikkeling volgen, zullen we de invloeden vanuit onze innerlijke god steeds bewuster realiseren.

Onze innerlijke god is onze spirituele bron of ouder, en ons eigen menselijke bewustzijn is er een reflectie van: beperkt, dat is zo, maar niettemin een reflectie, en dat

wil zeggen dat er in ons menselijk denken ook een goddelijk aspect zit. Dat is ons vermogen om de eenheid achter de uiterlijke dingen te herkennen. Door ons denken vertrouwd te maken met dat feit – van de achterliggende eenheid van al wat leeft – stemmen we ons denken af op onze innerlijke god. En daarin kunnen we zo ver groeien, dat we continu contact ermee hebben: dat we continu op een zuivere manier de inspirerende stromen kunnen ontvangen, verwerken, en vertalen in edele daden. We werken dan voor het welzijn van al wat leeft, want we zijn uitgegroeid boven individuele en groepsbelangen.

Ken uzelf, is het devies van alle Wijzen. Door onszelf – beter gezegd onsZelf – te leren kennen, leren we het Universum kennen, want de reikwijdte van onze hogere natuur omvat het Universum. We zullen geleidelijk, al groeiende, alle wezens en werelden en sferen van het Universum leren kennen, en er onze bijdrage aan leveren: van de meest stoffelijke tot de meest spirituele bewustzijnsgebieden. Spoedig ontdekken we dat onze Kosmos ons tehuis is, want we zijn er een onafscheidelijk deel van, dragen alle

elementen van de Kosmos in ons. We ontdekken onze verbondenheid met de mensheden en ‘godheden’ van andere planeten en zonnestelsels. Het moge voor degenen die gewend zijn mensen als uiterlijke lichamen te zien zeer zweverig in de oren klinken, maar als we eenmaal beseffen dat we een druppel kosmisch bewustzijn zijn (hoe beperkt het tot nu toe ook gemanifesteerd is), dan wordt het een logische gedachte. Dat is de grootse uitdaging van alle evolutie, van alle bewustzijns-groei: ontplooien wat we al in ons hebben, te worden wat we in essentie al zijn.

Bestaat er zoiets als een ‘oppergod’?

Nee, we kunnen het begrip ‘hoogste wezen’ hoogstens relatief gebruiken, bijvoorbeeld als het verst ontwikkelde wezen van een planeet of een zonnestelsel. Zoals ook een organisatie een directeur of voorzitter kan hebben. Maar altijd leeft zo’n leidend wezen binnen de invloedssfeer van een nog veel grootser wezen.

Het kerkelijke idee van een ‘oppergod die buiten de kosmos staat’ is een logische onmogelijkheid. Elk wezen is

De Borobudur op Java weerspiegelt de innerlijke bouw van de kosmos. De grote stupa in het midden, op de hoogste verdieping, beeldt de goddelijke bron uit. Alle andere bestaandsgebieden van de kosmos vloeien hieruit voort.

deel van het grenzenloze Leven. Hij is daarom een levende schakel in een keten van leven die geen begin of einde kent. Elk goddelijk wezen – en er zijn grenzenloos vele gradaties van goden, want ‘goddelijk’ betekent niets anders dan ‘reeds afgestudeerd in de menselijke leerschool’ – is een groeiend, lerend wezen. Het hoogste wezen dat wij ons kunnen voorstellen heeft net als wij Leraren nodig, om hem op het pad van groei te leiden.

Is deze leer niet een soort geloof?

Zeer zeker niet. Je kunt elk aspect van de Theosofia zelf toetsen en ervaren, als je je eigen bewustzijn met al zijn verschillende aspecten en vermogens onbevooroordeeld gaat onderzoeken. De cursus Anders Denken van Stichting I.S.I.S. is daar helemaal op ingericht.

Nee, het feit dat je een goddelijke, hogere natuur *bent* (we hebben deze niet, we zijn het), laat geen enkele twijfel erover bestaan dat we zelfstandig kunnen groeien in begrip. Zomaar iets geloven, oftewel andere mensen voor jou laten denken, zorgt hoogstens korte tijd voor rust: de ‘rust van de oogkleppen’. Maar als we een keer voor een belangrijke keuze in het leven staan, blijkt dan niet dat we innerlijk met lege handen staan?

In het zoeken naar waarheid kunnen we bijzonder worden gestimuleerd door de inspirerende gedachten van onze medemensen – tijdens gesprekken, maar ook door het lezen van de Oude Wijsheidsgeschriften – maar dat kunnen we ons pas werkelijk eigen maken, tot een deel van ons leven, als we die gedachten zelf toetsen aan de hoogste toetsstenen die we allen hebben: onze logica, ons onderscheidingsvermogen en begrip, en ons eenheidsbesef. Kortom: zelfwerkzaamheid! Een ander kan de innerlijke stappen op het pad van innerlijke groei niet voor ons maken ... er is één Pad, maar wij moeten het allen zelf gaan.

Wat ‘hebben we hieraan’ in de praktijk?

Wij stellen: er is niets praktischer dan dit! Wat is er praktischer dan te trachten onze problemen en levensvragen op te lossen door een beroep te doen op dát deel van onszelf, dat in staat is de oorzaken van die problemen te doorzien, en dus ook de oplossingen? Bij elke (schijnbaar) kleine keuze die we maken, kunnen we ons afvragen: welke beslissing is in harmonie met de fundamentele eenheid en welke gaat ertegen in? Bijvoorbeeld omdat we onze persoonlijke belangen of visies willen doordrukken. Het zijn juist de dagelijkse voorvallen, de dagelijkse beproevingen en overwinningen, waardoor we gestaag groeien, ons bewustzijn verruimen.

Zelfs als we slechts een vaag idee hebben opgebouwd van de goddelijke achtergrond van het leven, zal dat ogenblikkelijk heel ons leven in een ander licht zetten: veel van onze angsten en ballast aan zorgen verdwijnen, onze vrees voor de dood verdwijnt; immers, we zijn EEN met het AL.

Waartoe kan deze praktische beoefening ons leiden?

Ons groeiend besef van onze innerlijke goddelijkheid brengt ons leven – en daarmee de hele samenleving – op een hoger plan. We herkennen onze innerlijke waardigheid als Mens, en de waardigheid die verborgen ligt in elke ‘gewone’ dag. Omdat we in onszelf iets van onze onvergankelijke natuur hebben wakker geroepen, herkennen we nu diezelfde inspirerende en idealistische kern in en achter onze medemensen. En zo zullen we hen ook aanspreken. We herkennen de sluimerende potenties in onze medemensen, en zullen trachten, met het onderscheidingsvermogen en de kennis die we nu hebben, onze medemensen bij te staan op het moeizame pad van innerlijke groei.

Wie schoonheid in zichzelf ontwikkelt, zal het overal kunnen herkennen. Wie mededogen in zichzelf ontwikkelt, zal in staat zijn het mededogen van zijn medemensen wakker te roepen, hen opnieuw te bezielen. Tegelijk zullen we enorm verrijkt raken door de levenservaringen van onze medemensen, die we door onze houding immers van binnenuit leren begrijpen en liefhebben.

Al doende zullen we steeds meer onze innerlijke Buddha, onze innerlijke Christus, tot een levende kracht in ons leven maken.

Referenties

1. G. de Purucker, *Occult Glossarium*. Stichting I.S.I.S., Den Haag 1993, blz. 102 (lemma ‘Innerlijke god’).
 2. B. Voorham en H. Bezemer, *Een andere kijk op de Islam*. Stichting I.S.I.S., Den Haag 1997, blz. 30.
-

Gesignaleerd

Finse lessen

Onderwijs en wetenschap in Nederland zijn van hoog niveau, maar onze ambitie reikt verder: wij willen tot de top vijf van de wereld gaan horen.⁽¹⁾

Deze volzin lijkt te zijn uitgesproken door een coach van een sportteam die hoog op de eindranglijst van een sportevenement wil komen, maar je vindt deze zin in het regeerakkoord. Blijkbaar ziet de regering ook het onderwijs in competitief verband en wil ze dat wij bovenaan de wereldwijde onderwijstranglijst komen te staan.

Die lijst wordt al jarenlang aangevoerd door Finland. Dit land staat dan ook sterk in de belangstelling van allerlei onderwijskundigen.

Geen concurrentie maar samenwerking

Hoe komt het dat het onderwijs in Finland zulke goede resultaten geeft? Want dat dit land een magnifiek onderwijssysteem heeft, daar is vrijwel iedereen het wel over eens. Welnu, Finland stond er enkele decennia geleden economisch gezien niet florissant voor. Omdat het land geen economische hulpbronnen heeft, besloot men te investeren in *mensen*. Het onderwijs kreeg topprioriteit. Niet alleen werd er een groot bedrag van de nationale begroting besteed aan onderwijs, er ontstond een breed gedragen diep besef dat educatie de belangrijkste factor was voor een harmonisch en welvarend Finland. Zo groeide het unieke Finse schoolsysteem, dat nu wereldwijd zoveel bewondering oproept.

Wat zijn de ingrediënten van dit systeem?

Het meest kenmerkende is wel dat het in tegenstelling tot bijvoorbeeld het Angelsaksische en ook het Nederlandse onderwijssysteem niet uitgaat van concurrentie en competitie maar van vertrouwen, professionaliteit en gedeelde verantwoordelijkheid.

Elk onderwijssysteem is gebaseerd op een mensbeeld. Als je meent dat een mens het best kan presteren door druk, concurrentie en competitie dan is het logisch dat je een ander onderwijsbeleid ontwikkelt dan wanneer je ervan uitgaat dat je in harmonie, waarbij niemand meer waard is dan een ander, het beste uit elk mens kunt halen. Dus geen concurrentie maar samenwerking. Geen competitie maar de erkenning van de talenten van iedere leerling. Als daarom Nederlandse beleidmakers naar Finland kijken

met als doel ons land te laten stijgen op de wereldranglijst van onderwijs, hebben ze nog niet begrepen waarom het Finse systeem succesvol is. Pasi Sahlberg, de Finse minister van onderwijs, die hier op bezoek was, constateert dit ook wanneer hij het Finse onderwijssysteem uitlegt. “Wij hebben toen (hij spreekt over de periode waarin de Finse economie er slecht voorstond) niet gedacht: we moeten naar de top. Wij wilden een systeem waarin alle leerlingen succes kunnen hebben.” (...) “Je moet geen beleid ontwikkelen om de beste te worden, maar omdat je iets wilt bereiken met onderwijs.”⁽²⁾

Dat is een heel ander uitgangspunt. Je kunt niet zomaar enkele elementen uit het Finse systeem overnemen, terwijl je door het aan te wenden om de beste te worden, het principe negeert waarop het is gebaseerd.

Onderwijs geven doe je gezamenlijk

Omdat het onderwijs in Finland zo belangrijk wordt geacht, wordt aan het beroep van leraar veel aandacht gegeven. Elke leraar – ook die voor jongere kinderen – is universitair geschoold. Alleen de besten worden tot de opleiding toegelaten. Het leraarsberoep heeft dan ook status, hoewel je als docent minder verdient dan mensen in gelijkwaardige functies.

Een Finse leraar geeft ook beduidend minder lessen dan zijn Nederlandse collega. Het aantal lessen dat überhaupt aan leerlingen gegeven wordt, is lager dan dat in Nederland. De klassen zijn wel veel kleiner. Verder is de docent autonoom. Hij is niet afhankelijk van door het ministerie of de directie opgelegde regels.

Wel is er voortdurend collegiaal overleg en bezoeken docenten ook elkaars lessen, zodat ze elkaar adviezen kunnen geven en van elkaar kunnen leren. Het idee dat je gezamenlijk onderwijs geeft, is een essentieel aspect van het Finse systeem.

Ten slotte is het belangrijk dat er niet gedifferentieerd wordt. Er zijn alleen openbare scholen. Er bestaat geen speciaal onderwijs. Elk kind zit van zijn zevende tot zestiende op dezelfde – meestal kleine – school. Daarna kun je een universitaire of beroepsopleiding volgen. Er is nauwelijks verschil in waardering tussen die twee. Je kunt ook werken, maar gemiddeld blijft een Fin tot zijn vijfentwintigste op school.

De eerste zeven jaar is er geen school, alleen vormen van kinderopvang, die vooral gericht zijn op spelen en niet op cognitieve ontwikkeling. Het idee daarachter is, dat voor een harmonische ontwikkeling van een kind niet al te vroeg een beroep op het intellect moet worden gedaan.

Wantrouwen

Wie zichzelf vertrouwt, geeft anderen vertrouwen. Wie dat niet doet, probeert door allerlei maatregelen te voorkomen dat een ander iets verkeerd doet.

Het Nederlandse schoolsysteem is op dit laatste beginsel gebaseerd. De politiek probeert door middel van steeds nieuwe wetgeving, waarop de schoolinspectie toeziet, scholen te controleren. Uit vrees dat er niet goed les wordt gegeven, worden scholen gedwongen een minimumaantal uren les te geven. Inspecteurs controleren de lesprogramma's, de resultaten, het aantal uren dat lesgegeven wordt en of de absenteregistratie goed georganiseerd is. Vaak kijken ze alleen maar of alles op papier klopt.

Scholen zelf concurreren met elkaar. Ze willen elkaars leerlingen afsnoepen, maar alleen de goede, want ze willen wel graag dat leerlingen hun diploma halen, omdat de bekostiging door het ministerie voor een deel op het aantal geslaagden gebaseerd is. Scholen willen ook graag groot worden, of ze worden daar door de politiek toe gedwongen. Vooral roc's zijn uitgegroeid tot leerfabrieken met duizenden leerlingen, die door detectiepoorten moeten om het schoolgebouw te betreden.

Leerlingen worden vanaf zeer jonge leeftijd al onderworpen aan toetsen. Niet lang geleden was er een discussie of je daarmee niet zou moeten beginnen in de onderbouw van het basisonderwijs, ofwel bij kinderen van vier jaar. Natuurlijk vergelijken leerlingen de resultaten van hun toetsen. Al op jonge leeftijd ontstaat een onderscheid tussen goede en slechte leerlingen.

Als geconstateerd wordt dat een bepaalde doelstelling niet gehaald wordt, dan wil men door toetsing of examinering deze leemte opvullen. Zo ontstonden op de middelbare scholen en het middelbaar beroepsonderwijs de reken- en taaltoetsen. Als dan blijkt dat er zo weinig leerlingen voor deze toetsen zullen slagen, aarzelt men niet ze weer uit te stellen.

Je vraagt je af waarom zoveel wantrouwen nodig is. Verhoog je daarmee de kwaliteit van het onderwijs? Of verhoog je alleen de vindingsrijkheid van de schoolbesturen en docenten om zo veel mogelijk studenten te laten slagen, waarbij, zoals bij een hbo-instelling ooit het geval was, fraude gemakkelijk om de hoek komt kijken.

Sfeer

Natuurlijk is het ook in Nederland niet allemaal kommer en kwel. Ook hier worden leerlingen geïnspireerd het beste uit zichzelf te halen. Toch kent iedereen die de krant leest, de grote problemen in ons onderwijssysteem. Waarom zijn die problemen veel minder in Finland? Waarom gedijt het Finse systeem zo goed? Waarom lukt het bijvoorbeeld daar beter iedereen binnenboord te houden (er is veel minder schooluitval dan hier), leren de meeste jongeren creatief te denken en kunnen ze later een nuttige bijdrage leveren aan de samenleving?

Er is natuurlijk niet één oorzaak aan te wijzen. Het succes van het systeem heeft alles te maken met de Finse mentaliteit en de typisch volkseigen karakteristieken. Niettemin kun je wel een duidelijke les leren.

Die les is dat iedere individuele leerling het best gedijt in harmonie. Als er een sfeer is waarin niet wordt gekeken naar wie de beste of slimste is, maar waarin iedereen de gelegenheid krijgt zijn eigen talenten te ontplooiën, dan creëer je de optimale omstandigheden voor ieder kind om er uit te halen wat er inzit.

Het theosofische educatieve experiment van Point Loma (het vorige hoofdkwartier van Het Theosofisch Genootschap) in het begin van de vorige eeuw was op dit uitgangspunt gebaseerd. De theosofische onderbouw hiervoor is dat elk mens in beginsel alle vermogens in zich heeft. Daarom kan elk kind in principe rekenen, lezen, zingen, schilderen, enzovoort. Leren is in feite zich deze vermogens herinneren.

Kinderen hoeven deze vermogens echter niet in gelijke mate ontwikkeld te hebben. Reïncarnatie en karma verklaren waarom het ene kind veel meer talent heeft voor bijvoorbeeld rekenen dan het andere, terwijl een ander weer heel erg gemakkelijk taalvaardigheden oppikt, enzovoort. Maar in principe heeft elk kind alle vermogens in zich. En let wel: een kind is iemand die zijn vermogens die hij in vorige levens ontwikkeld heeft, weer wakker maakt.

Hoe kun je die vermogens nu het best ontplooiën? Door een beroep te doen op de zelfzuchtige ambitie de beste te zijn? Door de betere leerlingen af te zonderen van andere? Door ze in aparte scholen te zetten: de bollebozen bij elkaar en de niet zo slimme leerlingen bij elkaar?

Wellicht dat je dan specifieke intellectuele vermogens sneller ontwikkelt, maar je stimuleert dan eveneens bij opgroeiende mensen de mentaliteit je vermogens slechts voor jezelf te gebruiken. Leidt dit tot een harmonieuze mens? Of wek je de vermogens veel beter en harmonieuzer op door een sfeer van gezamenlijkheid en harmonie te schep-

pen, waarin het *natuurlijk* is jezelf te ontwikkelen, maar ook om elkaar te helpen zich te ontwikkelen, opdat het totaal daardoor beter functioneert? Juist zo'n heterogene leeromgeving biedt iedere leerling de gelegenheid zich breed te ontwikkelen, al was het alleen maar omdat hem geleerd wordt aan anderen uit te leggen wat hij al weet. Bovendien krijg je op natuurlijke wijze respect voor de vermogens van anderen.

Economie

In Nederland wordt bezuinigd op wat men economisch relevant niet vindt. Muziekscholen krijgen minder of geen subsidie. Kunstzinnige vakken worden als minder belangrijk ervaren. Daarmee kun je je brood niet verdienen, wordt er geschamperd.

Toch zegt Sahlberg "dat het Finse onderwijsbeleid momenteel erg gericht is op kunst, creativiteit en theater. Soft things. Dat is waar het om gaat, geloven wij. Dat heeft onze economie nodig. We hebben mensen nodig die groot kunnen denken."⁽³⁾

Wij kunnen dit onderschrijven. Waar het om gaat, is dat je mensen hun eigen vermogens leert te exploreren, en vooral de geestelijke vermogens. Als kinderen geleerd wordt hun eigen innerlijke creativiteit aan te boren, waardoor ze tot dan toe onopgemerkte verbanden leren zien en inzicht krijgen, zal zich dit later ook economisch vertalen, ook al is dat in eerste instantie niet de bedoeling. Kijk,

als je creatief hebt leren denken, dan kun je net zo goed een handige app voor een smartphone ontwikkelen, als een slim meubelstuk, een aangename toeristische attractie of een handige landbouwmethode. En die creativiteit ontstaat niet door specialisatie, maar door universaliteit. Vandaar dat kunst en muziek even belangrijk zijn, ook voor de economie, als bijvoorbeeld wiskunde en Engels.

Uitdaging

Het is nooit goed om een systeem onnadenkend over te nemen. Immers, het Finse systeem komt voort uit de Finse mentaliteit. Maar wat we ervan kunnen leren, is dat onderwijs het fundament is van de samenleving. Investeren in onderwijs is investeren in de kwaliteit van de samenleving. Verder gaat het er niet om de beste te zijn, maar heeft het onderwijs als doel bij iedereen het beste naar boven te brengen, opdat het totaal harmonieus functioneert. Die Finse les is de grote uitdaging voor ons.

Referenties

1. Bruggen slaan, regeerakkoord 2012, <http://www.kabinetformatie2012.nl/actueel/documenten/regeerakkoord.html>, blz. 16.
 2. <http://www.trouw.nl/tr/nl/4556/Onderwijs/article/detail/3381658/2013/01/23/Vrijheid-is-de-aantrekkingskracht-van-het-onderwijs-in-Finland.dhtml>.
 3. Zie ref. 2.
-

Boekbespreking

Theosofische inzichten. Artikelen van W.Q. Judge

Deze nieuwe titel van de Theosophical University Press,⁽¹⁾ die beschikbaar is als gebonden boek en digitaal op internet, roept wellicht de vraag op, wat kunnen we erin vinden? Het boek *Theosofische inzichten* bestaat uit een selectie van door William Quan Judge geschreven artikelen, die uit het Engels in het Nederlands zijn vertaald. Het gaat om ongeveer 120 artikelen in totaal. Daarmee vervult het boek ongetwijfeld een behoefte, met name onder lezers die niet vertrouwd zijn met de Engelse taal. Want veel van deze artikelen waren nog niet in het Nederlands vertaald. De artikelen die William Quan Judge heeft geschreven (in de jaren 1881-1896) zijn stuk voor stuk zeer waarde-

vol. Zoals we terecht op de achterkaft van het boek lezen:

William Quan Judge beschikte over het talent om moeilijke filosofische onderwerpen in begrijpelijke taal uiteen te zetten en aan te geven welke waarde ze voor ons dagelijks leven hebben.

Inderdaad: het ging Judge bovenal om de praktische wijsheid die uit de Theosofia te halen is. Daar kunnen we nog aan toevoegen dat hij in zijn schijnbaar eenvoudige uitleg talloze hints geeft naar diepgaandere leringen. Een bundel van ongeveer 120 artikelen, in een boek van

zevenhonderd bladzijden dik, daar kun je menig uur van studie en overdenking aan besteden. Toch is het nadrukkelijk een selectie, want Judge heeft veel meer geschreven. Zijn verzamelde werken, getiteld *Echoes of the Orient*, nemen niet voor niets drie forse delen in beslag — waarvan trouwens in 2009 een nieuwe, gecorrigeerde editie is verschenen, samengesteld door Dara Eklund.⁽²⁾ Daarbij is het goed te weten wat we *niet* in deze bundel *Theosofische inzichten* tegenkomen, want dan kunt u bewust kiezen tussen deze Nederlandstalige selectie of de Engelstalige complete bron.

Niet opgenomen zijn de ‘Suggestions and Aids’ voor de leden van de Oosterse School van Theosofie. W.Q. Judge leidde vele jaren deze Esoterische School in de Verenigde Staten (in de laatste jaren van zijn leven, tevens wereldwijd). Deze Oosterse School bestond uit leden die trachtten hun leven volledig te wijden aan de principes, de idealen en de zelf-discipline van de Theosofia. Zo’n poging roept natuurlijk talloze vragen en problemen op, en Judge gaf in zijn ‘Suggestions and Aids’ de noodzakelijke aanwijzingen (we spreken over bijna tweehonderd bladzijden). Deze zijn voor ons allen nog zeer actueel. Ze hebben hetzelfde belang als de esoterische leringen van H.P. Blavatsky en G. de Purucker.

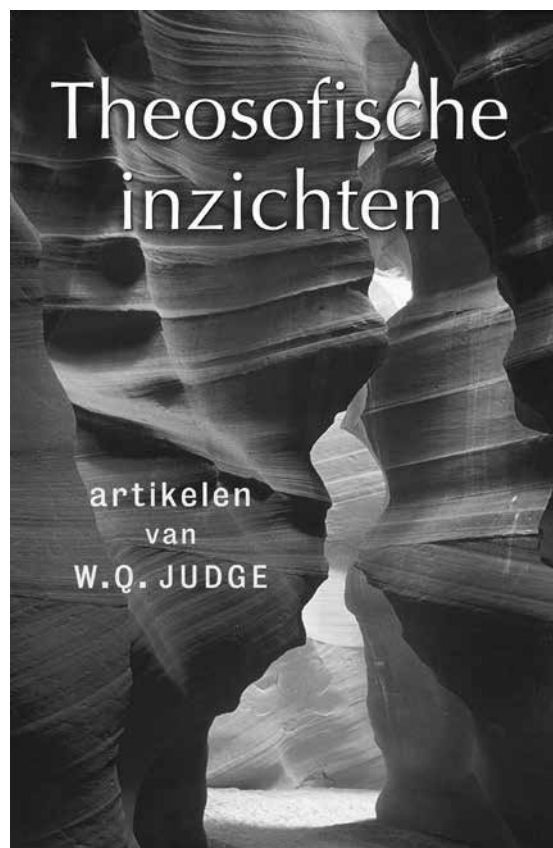
Voorts zijn niet opgenomen: de meeste artikelen over het beleid en de werkwijze van de organisatie, bijvoorbeeld – om er een van te noemen – over ‘Universele Broederschap en het toelaten van nieuwe leden’. Dit wordt in het voorwoord van het Nederlandse boek ook gezegd: bij de selectie is de nadruk gelegd op de theosofische filosofie en niet op de theosofische geschiedenis. Het woord ‘geschiedenis’ lijkt te duiden op een verslag van gebeurtenissen, maar Judge’s artikelen over de organisatie zijn op iets heel anders gericht, namelijk: welke lessen trekken we eruit voor onze theosofische studies en praktijk? Ten slotte: ook Judge’s krantenartikelen en zijn meeste pamfletten (op twee na) zijn niet opgenomen in het boek, en evenmin zijn ‘occulte verhalen’ (prachtige, intuïtieve verhalen over chelaschap), zijn vele ‘vragen en antwoorden’, en een serie biografische schetsen van de ‘trekkers’ binnen de organisatie.

Theosofische inzichten wordt afgesloten door een beknopte biografische schets van William Quan Judge, van de hand van Kirby van Mater. Hierin worden onder andere de diverse aanvallen beschreven op H.P. Blavatsky en op W.Q. Judge, en hoe Judge erop reageerde.

De vertaling vanuit het Engels vertoont de kenmerken die we van de meeste boeken van de Theosophical University

Press gewend zijn: helder en vloeiend Nederlands, maar vrijwel alle hoofdletters zijn weggehaald. In onze ogen – we hebben dit argument vaker naar voren gebracht – beslist een gemis als je bijvoorbeeld over het hoger Zelf en lager zelf spreekt, of over ‘de ego’ (is dat nu de persoonlijkheid of de reïncarnerende Ego?).

Alles bijeengenomen: *Theosofische inzichten* is voor al degenen die het Engels niet machtig zijn, een toegankelijke theosofische bron over een groot aantal onderwerpen, geschreven door iemand die wist waarover hij sprak. Het boek biedt ons echter nadrukkelijk een selectie, het is niet meer dan een derde van wat Judge geschreven heeft. Waarmee de *Echoes of the Orient* nog onmisbaar blijven ...

Referenties

1. W.Q. Judge, *Theosofische inzichten. Artikelen van W.Q. Judge*. Theosophical University Press Agency, Den Haag 2012. 705 bladzijden, inclusief index. Online: www.theosofie.net.
2. *Echoes of the Orient. The writings of William Quan Judge* (samengesteld door Dara Eklund). 3 delen. Theosophical University Press, Pasadena 2009.

Uw Vragen

Drie-eenheid

U zei dat Śiva vuur en vernietiging is, maar later zei u ook dat vuur het begin van iets en schepping is. Klopt dat wel?

Antwoord

Ja, het ligt er maar net weer aan hoe je *Agni*, dat vuur, opvat. Je kunt de god Agni zien als de schepping. Je kan hem ook zien als het onderhoud. Hij is dan net als *Surya*, de zon, die het gewas onderhoudt. Ten slotte kun je Agni ook zien als de bliksem in de lucht: een kracht die vernietigt.

In feite wordt Agni aldus voorgesteld zoals dat in latere tijden in India ook met de zogenaamde heilige drie-eenheid werd gedaan. Er zijn drie goden, Brahmâ, de schepper, Vishnu, de onderhouder, en Śiva de vernietiger. Die drie worden weliswaar als afzonderlijke krachten voorgesteld, maar in hun kern zijn ze één.

U moet zich dat zo voorstellen. Er is één Leven. Alles behoort in feite tot dat ene Leven. Alleen kun je dat Leven vanuit drie verschillende perspectieven beschouwen.

Kijk, als iemand deze zaal verlaat, dan sterft hij als het ware in deze ruimte. Dat is de Śiva-kracht. Hij wordt in deze ruimte 'vernietigd'. Maar hij wordt tegelijkertijd 'geschapen' in de gang: Brahmâ. En als hij daar een tijd verblijft, dan zou hij zichzelf – zijn manifestatie – moeten onderhouden. Dat is Vishnu.

Scheppen en vernietigen is hetzelfde proces. Als ik in dit leven wordt vernietigd, word ik in een andere sfeer geschapen. U ziet meteen dat 'scheppen' zoals wij dat hanteren, niet 'iets

uit het niets maken' is, maar het tot aanzijn komen in een bepaalde wereld of bepaald gebied.

De gedachte is dus dat er niets verloren kan gaan. Er kan geen atoom vernietigd worden; er kan geen elektron van een atoom vernietigd worden. Een tweede gedachte: alles beweegt, alles gaat voortdurend van de ene toestand in de andere over. Einstein had dat op een bepaald niveau ontdekt. Maar het geldt voor alles. Het Leven is onvernietigbaar in zijn essentie, maar tegelijkertijd gaat het constant van de ene in de andere toestand over. Het wordt voortdurend vernietigd. Het wordt voortdurend opnieuw geschapen. Het wordt voortdurend onderhouden. Er bestaat niet zoiets als een eindpunt.

Sat, Chit en Ânanda

U zei dat Brahman, het Zelf van het Universum, in de Upanishads wordt voorgesteld als Sat, Chit en Ânanda. Kunt u daar iets meer over vertellen?

Antwoord

Deze ideeën zijn uiterst metafysisch. Om ze te begrijpen moet je werkelijk diep nadenken.

Welnu, Brahman wordt inderdaad voorgesteld als Sat, Chit en Ânanda. Wat betekenen die woorden?

Sat is Werkelijkheid. Chit is zuiver denken of zuiver Bewust-Zijn. Ânanda is gelukzaligheid.

Als Brahman wordt voorgesteld als Sat, betekent het dat Brahman de Werkelijkheid, het Wezenlijke, het Blijvende is. Het is Datgene wat de kern is van

alles wat tot het Universum behoort: de BRON waaruit alles voortkomt en waar we allen in geworteld zijn. Alles wat niet-Brahman is, is illusie, is mâyâ. Het bestaat wel, maar het bestaat als een verschijnsel, is dus onwerkelijk, gaat voorbij. Het bestaat zoals een schaduw op een muur bestaat.

Brahman

Sat: Werkelijkheid
Chit: Zuiver Bewust-Zijn –
zuiver denken
Ânanda: Gelukzaligheid

Gek genoeg wordt Brahman ook A-sat (niet-zijn) genoemd. Hoe kun je deze paradox verklaren?

Brahman is óók de gemanifesteerde wereld. Het is aanwezig in die gemanifesteerde wereld, in mâyâ. Het is de kern, de bron, de essentie van die wereld, het goddelijke aspect ervan, en daarom is Brahman ook die onwerkelijkheid, ook dat niet-zijnde. U ziet: enerzijds het transcendente, het erboven staande, en tegelijk ook de goddelijkheid erin. Bovendien is Brahman in een zeer metafysische zin ook A-sat, en wel in deze zin, dat het uitstijgt boven alles wat in dit bestaansgebied, in dit universum, kan zijn. Dan is Brahman Parabrahman: voorbij Brahman. Dan ligt het simpelweg voorbij het voorstellingsvermogen van zelfs de meest spirituele mens. Er zijn nergens grenzen. In de filosofie van de Upanishads wordt dat voortdurend benadrukt.

Trouwens, als u de Koran goed leest, dan zult u merken dat van Allah hetzelfde wordt verteld als wat de Upanishads zeggen van Brahman: enerzijds

is Allah de transcendente God, maar het is ook de immanente godheid. De godheid die zowel boven als in de manifestatie is.

Vervolgens wordt Brahman voorgesteld als Chit. Chit wordt vertaald als 'zuiver denken' of als 'Bewust-Zijn'.

Wanneer je Chit vertaalt als zuiver denken, dan heeft het meer betrekking op de mens; vertaal je het als Bewust-Zijn, dan heeft het kosmische proporties. Nu hebben we opzettelijk het woord Bewust-Zijn aldus geschreven. Daar blijkt namelijk uit dat Brahman het allesomvattende Bewust-Zijn is; het is het Leven van de hele Kosmos. Het is het overal aanwezig Leven, dat net als lucht in een bepaalde ruimte, de gehele ruimte opvult, ja die ruimte in feite is. Daarom is Brahman alles.

De mens, zo goed als andere wezens, is zich niet altijd – of misschien beter: altijd niet – hiervan bewust. Hij verkeert in onwetendheid hierover. Hij kent het Brahman niet. Hij heeft met andere woorden geen besef van het Bewust-Zijn, van Chit, van Brahman. Wanneer krijgt hij er kennis van? Indien hij tot zuiver denken komt. Als hij het Bewust-Zijn, dat overal is, gaat ervaren. Hij ervaart dan, om het in beeldspraak te zeggen, dat het Leven net zo goed door zijn aderen vloeit als door die van zijn medemensen, of de dieren, de planten, de planeten, de sterren; door alles wat te zien en niet te zien is.

Dit is Brahman als Chit. Deze toestand geeft een intense, niet te beschrijven gelukzaligheid. Die gelukzaligheid is *Ânanda*. *Ânanda* moet geplaatst worden tegenover het lijden dat elk leven in een vorm, in een manifestatie met zich meebrengt. Zo goed als het Budhisme uitgaat van de tijdelijkheid van het leven op aarde en het feit dat het daarom gepaard moet gaan met lijden, zo doen de Upanishads dat. Maar die hoop die de Upanishads geven, ligt in

het *Âtman*, want het Zelf is zonder zonde, vrij van ouderdom, vrij van lijden, vrij van dood, zonder honger, zonder dorst, boven het kwaad, boven de tijd. Deze gelukzaligheid wordt vergeleken met het geluksgevoel van een gezonde en in alle opzichten welvarende jongere maar dan honderdtriljoen maal sterker. Natuurlijk is dit beeldspraak, want deze gelukzaligheid is niet te vatten in termen van kwantiteit, want daar is ze nu juist boven verheven.

Je begrijpt dan ook werkelijk iets van *Ânanda* als je inziet, dat deze gelukzaligheid niet moet worden opgevat als een eigenschap van Brahman, maar als het WEZEN zelf van Brahman. Brahman zelf is *Ânanda*, zoals het Chit is en zoals het Sat is (en A-sat).

Vraag

Loop je geen gevaar als je nadenkt over Brahman als Sat, Chit en *Ânanda*? Als je je bewustzijn laat opgaan in het allesomvattende BEWUSTZIJN, dan moet dat zo overweldigend zijn, dat je in de praktijk van het leven er niet mee uit de weg kan. Ik denk dat je onder elke auto zult lopen. Ofwel, zijn we er al aan toe?

Antwoord

Ik geloof niet dat we veel gevaar lopen, al kan het zijn dat als je helemaal opgaat in deze gedachten, je misschien eerder een bekeuring krijgt, omdat je niet in de gaten hebt dat het stoplicht op rood staat.

Maar we moeten realistisch zijn. Voor de meeste mensen zal die eenheidservaring zich nog maar sporadisch voordoen en dan meestal in een kortstondig moment van een paar minuten, wanneer we bijvoorbeeld langs het strand of in een prachtig bos lopen en we ons één voelen met al wat is.

We zijn echter pas begonnen. We staan aan het begin van de weg, en het zou

helemaal geen kwaad kunnen als we al een stukje verder waren.

Wanneer we op een rustige en geleidelijke wijze *Âtman* ontwikkelen – het ZELF dat in besef van Brahman leeft – dan zal dat gepaard gaan met een volledige beheersing over onze lagere natuur. We zijn meester over al onze vermogens: de geestelijke, het intellectuele, maar bijvoorbeeld ook onze zintuigen of ons lichaam. We kunnen gewoon in deze wereld blijven leven. We leven dan in de wereld, maar weten ons één met het AL.

Eenheidsbeleving hoeft niet te betekenen dat je in een voortdurende extase verkeert en dat je dus niet meer ziet dat er een auto aankomt. Nee, je bent je voortdurend bewust van de eenheid van het leven en tegelijkertijd kun je ook je bewustzijn richten op de dagelijkse gebeurtenissen.

Weet u, er is een vergelijking die we graag gebruiken, omdat die, vooral vrouwen die wel eens zwanger zijn geweest, aanspreekt. Als een vrouw in *blijde verwachting* is – en dat is wat anders dan *zwanger* – dan doet ze alle dingen die ze normaal doet. Ze gaat naar haar werk, doet de afwas, kookt eten, en tegelijkertijd is er op de achtergrond van haar bewustzijn steeds de gedachte dat ze dat kind gaat baren. Dat is een soort hoop, een idee, dat er steeds bij zit. Al haar andere gedachten worden overstraald, verlicht door deze overheersende gedachte.

Zo kan het besef van eenheid van het leven als een soort oertrilling, een overkoepelende idee, aan de basis staan van alle andere gedachten die je denkt. Die idee zou je als de topgedachte van de hiërarchie van gedachten die je denkt, kunnen zien. Alle andere gedachten ontspringen daaraan. Dus je zal af en toe bijvoorbeeld ook wel denken dat je thee moet zetten, de vuilnisbak buiten moet zetten, voor een rood stop-

licht moet stoppen, enzovoort, maar tegelijkertijd zit er een kalmte, een bepaalde rust in je bewustzijn, die de andere gedachten doordrenkt en die je voortdurend uitstraalt.

Ik weet niet of u dat wel eens hebt ervaren, maar sommige mensen hebben zo'n bepaalde rust, zo'n innerlijke vrede, zo'n innerlijke kalmte. Zij zullen zich ook wel met allerlei andere, meer profane dingen bezighouden, maar zij stralen die kalmte, die rust, die vrede uit.

Vraag

Ik krijg de indruk dat deze hele filosofie ons aanspoort om onze ego weg te doen. Maar je leeft in deze tijd met een lichaam. Je kan niet blijven steken in het goddelijke – in Brahman – en vergeten dat je een mens met een identiteit, met een ego bent en behoeften hebt. Er zijn heel veel mensen die hun ego wegdoen en in het goddelijke blijven steken, terwijl ik vind dat je die ego juist nodig hebt.

Antwoord

Ik zou willen dat het waar was. Ik zie niet zoveel mensen 'die hun ego wegdoen en in het goddelijke blijven steken'. Als ik u echter goed begrijp, zegt u dat leven in het besef van Brahman – van het goddelijke – niet zo praktisch is en dat we ook aan onszelf moeten denken. Welnu, je zou je af moeten vragen wat het goddelijke is. Is dat een antropomorfische God, die afgescheiden van ons is? De Upanishads wijzen nadrukkelijk de andere kant op. Zij zeggen dat het goddelijke in ons zit. Zoals Krishna in de *Bhagavad-Gîtâ* ook zegt dat hij in elk wezen is.

Het goddelijke in de mens is het bewustzijnsaspect dat de mens de eenheid met anderen doet beseffen. Dat betekent dat je er voor anderen bent. Je leeft voor anderen. Je weet dat die anderen jou *zijn*.

Je terugtrekken in de Himalaya of in een bos om daar na te denken over de raadselen en mysteriën van het leven, en de wereld verder aan zijn lot over te laten, is niet leven in het goddelijke zoals wij dat zien. We zien het eerder zo: het besef van het goddelijke – ofwel van de eenheid van het leven – is je medemensen zien als delen van jezelf. De Upanishads en de uitleg daarvan door grote wijzen, zoals bijvoorbeeld Śankarâchârya, beklemtonen dit voortdurend. Net zoals het Buddhisme spreekt Śankarâchârya – een naam die 'de grote wijze Śankara' betekent – bijvoorbeeld over het pogen de andere oever te bereiken. Dat wil zeggen: je moet een andere bewustzijnstoestand realiseren, waarin je besef hebt van de eenheid. Maar, zo vervolgt Śankarâchârya, de natuurlijke neiging van een wijze is altijd anderen te stimuleren, te helpen om ook naar die andere oever te gaan. Dus zelfs als je aan die andere oever gekomen bent, zullen de wijzen hun pas inhouden en hun hand uitreiken om anderen ook zo ver te krijgen.

Met andere woorden: je richten op het goddelijke om je uit deze wereld terug te trekken is niet het goddelijke zoals wij dat zien. Dat is een spirituele vorm van zelfzucht en zelfzuchtigheid is nooit goddelijk.

Dus wij pleiten er niet voor om ons uit de maatschappij terug te trekken. Ons pogen is het goddelijke in onszelf gestalte geven, terwijl we in die maatschappij leven. We zijn dan niet van de maatschappij – we zijn van het goddelijke – maar we leven er wel in, omdat we dan onze naasten van dienst kunnen zijn. Dat lijkt voor de persoonlijke mens een offer, maar het is *Ānanda*, gelukzaligheid. Ja, de enige duurzame vorm van gelukzaligheid.

De paradox is namelijk dat er geen andere gelukzaligheid kan zijn dan je ten dienste te stellen van anderen. Dat is

de ultieme consequentie van het besef van Brahman, de eenheid.

Vaak zie je in India, maar ook in het Westen, dat spiritualiteit wordt opgevat als dat je aan jezelf moet werken, jezelf moet verbeteren, jezelf beter in je vel moet laten komen, enzovoort. Uiteindelijk leidt dat van het doel af, vinden wij. Want de werkelijke spiritualiteit, zoals wij dat zien, is het vergeten van het lager zelf door je te richten op Ātman. En, zoals de Upanishads ook zeggen: Ātman is Brahman. Het Zelf van de Mens is het Zelf van het Universum.

Activiteiten Agenda

Lezingen in mei 2013

DEN HAAG

De ziel van je idealen – De mystieke weg van groei

Te vaak wordt het koesteren van idealen als illusie opgevat. Het lijkt wel een soort jeugdzone.

Dat is echter een jammerlijke misvatting. Werkelijke, bovenpersoonlijke Idealen vormen het Hart van je leven. Ze zijn de kern van je bestaan. Geloven dat ze nooit gerealiseerd worden, is twijfelen aan jezelf, aan je eigen vermogens, aan de duurzame, spirituele Werkelijkheid die achter de dagelijkse realiteit schuilgaat. Het leven van je Ideaal is een mystiek pad van groei en in feite veel praktischer dan het opgeven ervan.

In deze lezingenserie wordt dit pad voor iedereen herkenbaar gemaakt. De uitdagingen en de overwinningen, de moed die nodig is, worden toegelicht met dagelijkse voorbeelden.

Ten slotte wordt ook stilgestaan bij het grootse Ideaal dat de Bodhisattva koestert, die weigert Nirvâna in te gaan, maar op aarde achterblijft om zijn medemensen te kunnen inspireren en helpen.

Dit Ideaal lijkt misschien ver weg te liggen, maar wie goed in zichzelf *durft* te kijken, zal in ieder geval een glimp ervan opvangen.

01 mei Zoekers naar Waarheid

08 mei Idealisten en Helden

15 mei Het Bodhisattva-ideaal

Zie: www.stichting.org

voor het complete lezingenoverzicht

Uitnodiging Point Loma Convivium 2013 – San Diego en New York

Het Point Loma Convivium vindt dit jaar plaats van 1 tot en met 4 augustus in Point Loma, San Diego, VS. Op zaterdag 3 augustus bieden we een symposiumdag aan, met als thema '7 Jewels of Wisdom'.

Deze Zeven Juwelen zijn in waarheid een korte synopsis in de vorm van wijsgerige beginselen van alle mogelijke menselijke kennis. Geen van deze Juwelen kan ten volle worden begrepen wanneer deze op zichzelf wordt beschouwd. Ze vullen elkaar aan en verklaren elkaar. Deze Zeven Juwelen zijn als het ware verschillende facetten van de Waarheid.

Uit *Grondslagen der Esoterische Wijsbegeerte*
van G. de Purucker

Programma 3 augustus '7 Jewels of Wisdom'

- Opening – Theosophy Pure & Simple
- 7 Jewels in a nutshell
- Jewels of Wisdom: Reincarnation, Karma and Hierarchies
- Life and Death – workshop
- 7 Jewels of Wisdom: Swabhâva & Progressive evolution; Gods, Monads and Atoms
- Education, spiritual growth and evolution – workshop
- 7 Jewels of Wisdom: 2 Paths & Âtma-Vidyâ; Knowledge of the Self, the One and the many
- Engaging Compassion in Society and the Individual

Ook in New York organiseren we deze symposiumdag (7 augustus, met hetzelfde programma), voorafgaand aan de International Theosophy Conference 2013. De lezingen in New York zullen ook live via internet te volgen zijn: www.stichtingisis.org.

Alle Point Loma-bijeenkomsten staan open voor ieder die geïnteresseerd is in Theosofie. TOEGANG VRIJ. Meer informatie via <http://pointlomatheosophynetwork.net>.

Lucifer®

Colofon

Redactie: Barend Voorham,
Henk Bezemer, Bianca Peeters, Rob
Goor, Astrid Kramer

Eindredactie: Herman C. Vermeulen

Redactieadres: Joke de Jong-van Wijk,
Mosselkreekstraat 53,
4335 TG Middelburg,
Tel. 0118-436394
(b.g.g.: 070 - 346 15 45)
e-mail: luciferred@stichtingisis.org

Reacties: De redactie houdt zich het
recht voor om ingekomen stukken te
selecteren en in te korten.

Abonnementen: Kunnen op ieder
gewenst tijdstip ingaan, gelden voor
het hele kalenderjaar en worden
automatisch verlengd, indien ze niet
voor 1 december van het lopende
abonnementsjaar schriftelijk zijn
opgezegd. Dit is niet van toepassing op
cadeau-abonnementen.

Abonnementsprijzen:
Papieren abonnement
€ 25,00 voor 6 nummers (1 jaargang),
losse nummers € 4,60
Digitaal abonnement
€ 20,00 voor 6 nummers (1 jaargang),
losse nummers € 3,75
Prijswijzigingen voorbehouden,
IBAN: NL19TRIO0786911905

Uitgeverij: Stichting I.S.I.S.,
Blavatskyhuis, De Ruyterstraat 72-74,
2518 AV Den Haag, tel. 070-346 15 45,
fax 070-345 24 67

e-mail: lucifer@stichtingisis.org
internet: www.stichtingisis.org
Aanvragen van *Lucifers* kan ook via het
contactformulier op deze site.

© Stichting I.S.I.S.

Niets uit deze uitgave mag worden
verveelvoudigd of openbaar gemaakt
in enige vorm of op enige wijze,
hetzij elektronisch, mechanisch,
door fotokopieën, opnamen of enige
andere manier, zonder voorafgaande
toestemming van de uitgever.

Stichting I.S.I.S.

De naam I.S.I.S. staat voor
International Study-centre for
Independent Search for truth.

Het doel van Stichting I.S.I.S. is het
vormen van een kern van Universele
Broederschap, door het bestuderen
en verspreiden van kennis over de
geestelijke achtergrond van mens en
kosmos, vrij van dogmatiek.

Stichting I.S.I.S. doet dit via cursussen,
lezingen, ondersteuning bij waarheids-
onderzoek, het uitgeven, verkopen en
uitlenen van boeken en tijdschriften,
en het stimuleren van de praktische
toepassing van die kennis.

Stichting I.S.I.S. is per definitie
boven-religieus en boven-politiek,
en ontvangt geen overheidssubsidie.
Alle werkzaamheden van Stichting
I.S.I.S. worden verricht op basis van
vrijwilligheid. De organisatie kent geen
betaalde functionarissen.

Stichting I.S.I.S. is niet verantwoordelijk
voor enigerlei verklaring of mening, die
in dit blad wordt gepubliceerd, tenzij
dit uitdrukkelijk wordt vermeld.

Stichting I.S.I.S. is een algemeen nut
beogende instelling, ANBI nummer:
50872. Zie voor de mogelijkheid om de
stichting financieel te steunen:
www.anbi.nl.

Stichting I.S.I.S.

Centraal in het werk van Stichting I.S.I.S. staan de volgende uitgangspunten:

1. De essentiële eenheid van al het bestaande.
2. Op grond daarvan: broederschap als feit in de natuur.
3. Respect voor ieders vrije wil (gebruikt vanuit deze gedachte van universele broederschap).
4. Respect voor ieders vrijheid de eigen levensvisie op te bouwen.
5. Ondersteuning geven bij het opbouwen en verdiepen van de eigen levensvisie en bij het toepassen ervan in de praktijk van het leven.

Waarom dit tijdschrift *Lucifer* heet

Lucifer betekent letterlijk Licht-brenger.

Iedere cultuur in Oost en West heeft zijn lichtbrengers: inspiratoren die de aanzet geven tot geestelijke groei en maatschappelijke vernieuwing. Zij stimuleren de mens tot zelfstandig denken en leven in besef van broederschap.

Altijd worden ze tegengewerkt en belasterd door de gevestigde orde. Altijd zijn er mensen die zich daardoor niet laten afschrikken en hun wijsheid onbevooroordeeld benaderen en onderzoeken.

Voor hen is dit tijdschrift bedoeld.

“... de titel die voor ons tijdschrift werd gekozen, slaat evenzeer op goddelijke ideeën als op de rebelle van de held in Miltons *Paradise Lost* ...

Wij werken voor ware Religie en Wetenschap, vóór feiten en tegen verzinsels en vooroordeel. Het is onze plicht – net als die van de natuurwetenschap – licht te werpen op natuurfeiten die tot nu toe waren gehuld in de duisternis van de onwetendheid ... Maar de natuurwetenschap is maar één aspect van Wetenschap en Waarheid. De wetenschap van de ziel en van de ethiek, oftewel de Theosofie, de kennis van goddelijke waarheid, is nog veel belangrijker ...”

(Helena Petrovna Blavatsky in het eerste nummer van *Lucifer*, september 1887)